RYNEK PRACY W POWIECIE OLECKIM W LATACH 2002 – 2005

/ANALIZA PRZYGOTOWANA PRZEZ PRACOWNIKÓW PUP OLECKO POD KIERUNKIEM DYREKTORA PUP – CELINY GÓRSKIEJ/

OLECKO, MARZEC 2006 R.

Szanowni Państwo!

Opracowanie niniejsze to próba diagnozy rynku pracy w powiecie oleckim.

Jego celem jest przedstawienie sytuacji w oparciu o analizę danych z lat 2002 – 2005. Przyjęcie czteroletniego okresu, jako badawczego, na potrzeby określenia trendów występujących na lokalnym rynku pracy wydaje się dostatecznym. Pozwala na wyciągnięcie wniosków oraz wskazanie czynników, które mogą mieć wpływ na kształtowanie się rynku pracy w przyszłości. Jednym z nich jest zapewne prognoza demograficzna ludności, którą w analizie przedstawiono na lata 2002 – 2030.

Podstawową częścią składową analizy rynku pracy jest bezrobocie, które w naszym powiecie jest jednym z największych problemów społecznych. W tej sytuacji słuszne wydaje się przedstawienie analizy bezrobocia na tle ogólnej sytuacji w powiecie.

W przygotowanym materiale wykorzystano informacje zawarte w „Strategii Powiatu Oleckiego na lata 2003-2013", „Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Oleckiego" oraz kierunki działań wytyczone w „Regionalnym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim"

Kontrowersje może budzić układ przedstawionych danych statystycznych. Dotyczą one różnych okresów. Wynika to z dostępności poszczególnych danych. Staraliśmy się przedstawić dane możliwie aktualne. Jednak w niektórych przypadkach najnowsze dostępne dane pochodzą ze spisu powszechnego roku 2002. Większość danych możliwa jednak była do uaktualnienia, nawet w stosunku do opracowań wymienionych wcześniej, co też uczyniliśmy.

Mamy nadzieję iż opracowanie to posłuży jako materiał pomocniczy w pracy samorządów lokalnych, pomoże studentom i uczniom.
Byłoby nam miło, gdyby odpowiedzi na pytania i wątpliwości znaleźli wszyscy zainteresowani. W tym celu publikujemy analizę na naszej stronie internetowej pup.olecko.pl.

Z wyrazami szacunku

Celina Górska
Dyrektor
Powiatowego Urzędu Pracy
w Olecku

SPIS TREŚCI

I. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA W POWIECIE OLECKIM 4

INFORMACJE OGÓLNE 4
Położenie 4
Powierzchnia i podział administracyjny 4
Turystyka 6
Rolnictwo i leśnictwo 8
Oświata 9
Służba zdrowia 11

PROBLEMY SPOŁECZNE 12
Struktura demograficzna 12
Warunki życia mieszkańców 15
Grupy narażone na marginalizację społeczno-ekonomiczną, wymagające wsparcia 17

STRUKTURA GOSPODARKI 18
Charakterystyka ogólna 18

II. BEZROBOCIE REJESTROWANE W POWIECIE OLECKIM 21

Stopa bezrobocia 21
Poziom bezrobocia 23
Płynność rynku pracy 26
Struktura regionalnego bezrobocia 28
Bezrobotni bez prawa do zasiłku 29
Bezrobotni zamieszkali na wsi 30
Bezrobotna młodzież 31
Bezrobotni według płci 32
Bezrobotni według ostatniego miejsca pracy 34
Bezrobotne osoby niepełnosprawne 35
Bezrobotni według wykształcenia 35
Bezrobotni według wieku 37
Długotrwale bezrobotni 38
Struktura bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu oleckiego 40
Bezrobotni i oferty pracy według grup zawodów i specjalności 44
Programy aktywizacyjne 46

PODSUMOWANIE 48
WNIOSKI 48

I. SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA W POWIECIE OLECKIM

INFORMACJE OGÓLNE

Położenie

Powiat olecki położony jest na północno - wschodnich krańcach województwa warmińsko – mazurskiego i graniczy z następującymi powiatami: giżyckim od zachodu, ełckim od południa, gołdapskim od północy oraz suwalskim od wschodu, stanowiąc jednocześnie granicę województwa podlaskiego. W granicach administracyjnych powiatu znajdują się gminy: Olecko, Kowale Oleckie, Świętajno i Wieliczki.

Mapa. Położenie Powiatu oleckiego. Podział administracyjny według stanu na dzień 01.01.2003 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 631)

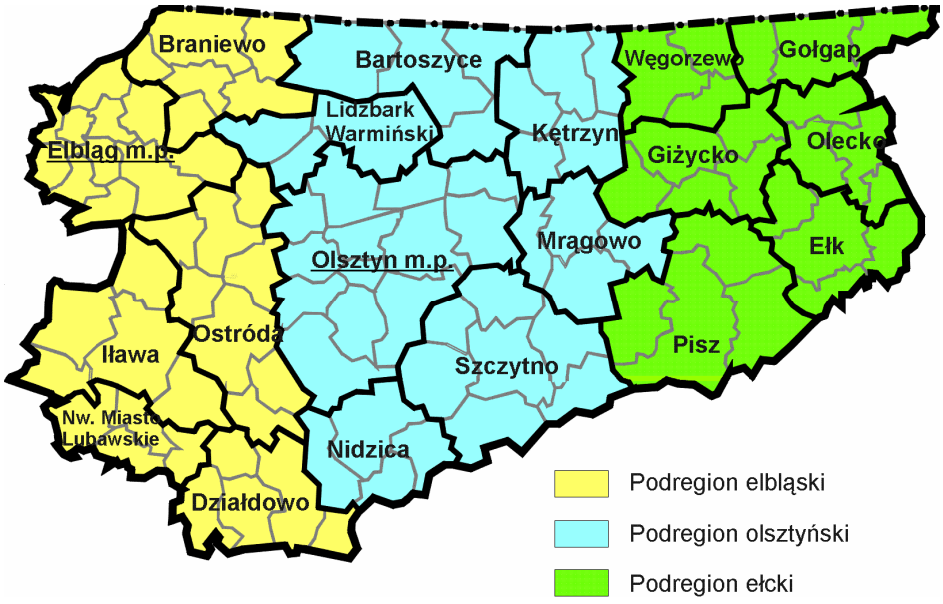

Powierzchnia i podział administracyjny

Całkowita powierzchnia Powiatu oleckiego wynosi 87 383 ha, (co stanowi 3,61% obszaru województwa warmińsko-mazurskiego i ok. 0,28% powierzchni kraju). Tereny miejskie stanowią 1,3%, a pozostałe 98,7% są terenami wiejskimi. Gęstość zaludnienia wynosi tu 41 osób/km², przy średniej wojewódzkiej 60 osób/km². Ogółem w powiecie zamieszkuje 34.269 mieszkańców.

Powiat tworzą cztery gminy:

- Gmina miejsko – wiejska Olecko, o powierzchni 25.518 ha, w której skład wchodzi 28 sołectw i 43 miejscowości. Zamieszkuje ją 21 264 mieszkańców, w tym w mieście Olecku 16.015 mieszkańców (dane GUS na dzień 30 VI 2004 roku). Dochody gminy na 1 mieszkańca w 2003 roku wyniosły 1.455,8 zł (w tym własne 593,4 zł), zaś wydatki 1.422,6 zł (w tym inwestycyjne – 191,0 zł).
- Gmina wiejska Kowale Oleckie, o powierzchni 25 161 ha, podzielona jest na 23 sołectwa. Zamieszkuje ją 5.513 osób. Dochody gminy na 1 mieszkańca w 2003 roku wyniosły 1.606,3 zł (w tym własne 434,7 zł), zaś wydatki 1.669,2 zł (w tym inwestycyjne – 369,5 zł).
- Gmina wiejska Świętajno, o powierzchni 21 491 ha. W 32 miejscowościach, w tym 21 sołectwach zamieszkuje 4.021 osób. Dochody gminy na 1 mieszkańca w 2003 roku wyniosły 1.860,9 zł (w tym własne 542,5 zł), zaś wydatki 1.815,5 zł (w tym inwestycyjne – 45,3 zł).
- Gmina wiejska Wieliczki, o powierzchni 14 074 ha, składa się z 29 miejscowości, w tym 21 sołectw. Zamieszkuje ją 3.471 osób. Dochody gminy na 1 mieszkańca w 2003 roku wyniosły 1.591,8 zł (w tym własne 426,3 zł), zaś wydatki 1.536,6 zł (w tym inwestycyjne – 23,9 zł).

Mapa. Gminy powiatu oleckiego

Siedziba władz powiatu znajduje się w jego jedynym mieście – Olecku, które jest zlokalizowane w centrum powiatu, na skrzyżowaniu głównych dróg regionu i powiatu. Na jego terenie znajdują się następujące drogi krajowe i wojewódzkie:

- Gołdap – Olecko – Ełk – droga krajowa Nr 65

Drogi wojewódzkie:

- Sedranki – Bakałarzewo- Suwałki – Sejny- Poćkuny- Nr 653,
- Kowale Oleckie – Suwałki- Nr 652
- Kąp – Wydminy – Olecko –Raczki – Suwałki – Rutka Tartak-Nr 655,
- Cimochy – Kalinowo- Nr 661.

Turystyka

Zgodnie z dokumentami strategicznymi w zakresie rozwoju powiatu (Strategia Powiatu Oleckiego na lata 2003-2015 i Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu) jednym z kierunków jest rozwój turystyki. Z analiz środowiska przyrodniczego i kulturalnego powiatu wynika, że turystyka może stanowić znaczące, ale nie podstawowe źródło dochodów mieszkańców. Głównym ośrodkiem obsługi ruchu turystycznego i bazą noclegową pozostaje miasto Olecko, a głównymi obszarami na terenach wiejskich są rejony:

- Puszczy Boreckiej, której wschodnia granica znajduje się na zachodzie powiatu,
- jezior: Chechły, Mulistego, Świętajna, Dworackiego, Zajady, Dudeckiego, Kukowino i Małego (Juchówek) - Gmina Świętajno,
- jezior: Olszewskiego, Gordejskiego, Dobskiego, Sedraneckiego, Oleckiego Wielkiego i Oleckiego Małego - Gmina Olecko.

Unikalne walory krajobrazowo – przyrodnicze, duża ilość jezior, terenów leśnych i niski stopień zanieczyszczenia środowiska czynią powiat potencjalnie atrakcyjnym dla rozwoju turystyki. Według Strategii Rozwoju Turystyki w województwie warmińsko – mazurskim (Olsztyn 2001) powiat olecki został zaliczony do obszaru II – o wysokim reżimie zagospodarowania, nierównej koncentracji zagospodarowania turystycznego i wysokiej atrakcyjności.

Obecnie powiat dysponuje ok. 2 000 miejsc noclegowych, przy czym najwięcej z nich znajduje się w mieście i gminie Olecko (ponad 700 miejsc). Tu znajdują się też wypożyczalnie sprzętu wodnego i inne. Najsłabiej przygotowana do obsługi ruchu turystycznego jest Gmina Wieliczki, gdzie nie ma miejsc noclegowych. W powiecie rozwija się baza gospodarstw agroturystycznych, działa stowarzyszenie agroturystyczne Mazurska Kraina.

Szansą dla rozwoju turystyki w powiecie oleckim jest jego położenie w obszarze przygranicznym z Obwodem Kaliningradzkim Federacyjnej Republiki Rosyjskiej. Głównym zaleceniem rozwojowym w obrębie tego obszaru powinien być rozwój infrastruktury towarzyszącej, zwiększenie bazy noclegowej o średnim standardzie i budowa parkingów przydrożnych z motelami.

Na terenie powiatu znajdują się znaczne obszary rozwoju zabudowy letniskowej. Podstawowym problemem związanym z rozwojem turystyki jest brak infrastruktury pozwalającej na pełne wykorzystanie jej funkcji. Główne przeszkody to nierozwiązana gospodarka ściekami oraz odpadami stałymi. Znaczącym ograniczeniem jest zły stan dróg, niedostatki zaopatrzenia w wodę i energię elektryczną. Przeszkodą jest także znaczące zagęszczenie indywidualnej bazy noclegowej, grodzenie jezior i przez to ograniczenie publicznego dostępu do ich brzegów. Zagrożeniem jest dewastacja przybrzeżnych ekosystemów, emisja z indywidualnych systemów grzewczych, zaśmiecanie i dewastacja poprzez swobodną penetrację obszarów, często cennych przyrodniczo a występujących w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów rozwoju turystyki.

Powiat olecki w swoim programie ochrony środowiska przyjął następujące kierunki działań minimalizujących zagrożenia wynikające z rozwoju turystyki:

- przestrzeganie wymagań przepisów chroniących środowisko w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych,
- rozwój bazy turystycznej na poziomie wyznaczonym przez naturalną chłonność środowiska,
- ograniczenie zjawiska tworzenia zwartych, wielkoprzestrzennych struktur zabudowy letniskowej poprzez preferowanie w planach tworzenia małych, izolowanych od siebie struktur o wyraźnym układzie zabudowy, których wielkość powinna być ustalona indywidualnie w zależności od możliwości środowiska przyrodniczego,
- rozwój agroturystyki,
- ograniczenie przestrzennego rozwoju turystyki i zjawiska wyłączania gruntów rolnych z rolniczego użytkowania przez:
  - adaptację dla celów rozwoju turystyki obiektów zabytkowych i historycznych (parków, dworów i pałaców),
  - adaptację dla celów turystycznych niewykorzystanej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej na terenach wiejskich,
  - adaptację dla celów turystycznych terenów poprzemysłowych,
  - rozwój turystyki i rekreacji na terenach zdewastowanych,
  - adaptację na cele turystyczne dawnych budynków publicznych.
- wyposażenie terenów rozwoju turystyki w kanalizację lub grupowe oczyszczalnie ścieków,
- zwodociągowanie obszarów rozwoju turystyki,
- rozwój alternatywnych źródeł energii, szczególnie wykorzystanie energii słonecznej do ogrzewania wody,
- uregulowanie odbioru odpadów z terenów turystycznych poprzez wprowadzenie rozwiązań systemowych,
- edukacja ekologiczna turystów,

- ograniczenie swobodnej penetracji obszarów najcenniejszych przyrodniczo, poprzez wyznaczenie ścieżek dydaktycznych oraz rozwój zaplecza rekreacyjnego i rozrywkowego w obszarach turystycznych,
- wprowadzenie map linii ogrodzeń zabudowy letniskowej i usług turystycznych szczególnie od strony wód powierzchniowych,
- rozwój ścieżek turystycznych pieszych i rowerowych.

Przy utrzymaniu kierunków działań założonych w Strategii Powiatu oleckiego istnieje duża szansa na zrównoważony rozwój usług turystycznych w jego obszarze.

Rolnictwo i leśnictwo

Dominującą dziedziną mieszkańców Powiatu Olecko jest działalność rolnicza. Bardzo ważnym wskaźnikiem pozwalającym określić perspektywy rozwoju rolnictwa jest wielkość gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstw rolnych w powiecie oleckim (wg Narodowego Spisu Powszechnego w roku 2002) wyniosła 16,5 ha i jest największa w Polsce (w województwie warmińsko-mazurskim wynosi 14 ha, w kraju 5,76 ha).

Zarówno w województwie jak również w powiecie oleckim aż około 63% gospodarstw rolnych posiada do 7 ha użytków, co przy obecnym braku rentowności w tym sektorze powoduje większe zubożenie społeczeństwa. Zjawisko rozdrobnienia gospodarstw rolnych spowoduje w najbliższych latach ujawnienie ukrytego w nim bezrobocia. Według różnych źródeł szacuje się około 20% wzrost zapotrzebowania na pracę, co przy tak dużym bezrobociu może spowodować trudne do przewidzenia skutki. Szansą dla małych gospodarstw rolnych jest tworzenie grup producentów oraz alternatywne źródła dochodów np. agroturystyka, produkcja żywności ekologicznej, wierzby energetycznej, hodowla pszczół, itp. Z powodu często niskiego wykształcenia, rolnicy wymagają szczególnego wsparcia merytorycznego i dokształcania.

W powiecie oleckim znajduje się grupa rolników specjalizujących się w produkcji, posiadających gospodarstwa dostosowane do wymogów Unii Europejskiej oraz warunków gospodarki rynkowej. Ta część sektora rolniczego będzie potrzebowała wsparcia jedynie w zakresie pozyskania środków na inwestycje w swoje gospodarstwa. Ich wielkość i struktura upraw dostosowane są do profilu produkcji.

Pewną szansą dla małych i nierentownych gospodarstw jest program zalesień. Jego realizacja może stać się źródłem stałych dochodów dla właścicieli gruntów nadających się do zalesiania. Poziom lesistości powiatu w roku 2003 wynosił 26,4%, z czego większość pozostawała we władaniu Lasów Państwowych.

Największe kompleksy leśne to:

- skraje Puszczy Boreckiej w północno-zachodniej części powiatu (gminy Kowale Oleckie i Świętajno),
- kompleks leśny pomiędzy miejscowościami Jelonek i Jurkowo, w południowo-zachodniej części powiatu (gmina Świętajno),
- Bór Kleszczewski w południowo-wschodniej części powiatu (gmina Wieliczki),
- kompleks leśny pomiędzy miejscowościami Plewki i Drozdowo, w północno-wschodniej części powiatu (gminy Olecko i Kowale Oleckie),
- szereg mniejszych kompleksów leśnych o powierzchni od kilku do 100 ha.

W swoich planach powiat zakłada pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych. Jej średni wskaźnik w Unii Europejskiej wynosi 5,8% w ogólnej produkcji energii, w Polsce – 2,8%. W „Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko – Mazurskiego" zaplanowano jej udział w roku 2010 w wysokości co najmniej 7,5%, a w 2006 – 3,6%. "Program Ochrony Środowiska Powiatu Oleckiego" zakłada w 2007 poziom 7,0%, a w 2011 – co najmniej 8%. Działania starostwa będą szły w kierunku modernizacji istniejącego systemu ciepłownictwa.

Na terenie powiatu istnieją dobre warunki do pozyskiwania energii z wody, wiatru, biomasy i biogazów. Przy sprzyjających warunkach może to zainteresować potencjalnych przedsiębiorców.

Oświata

Oświata w powiecie dostosowana jest do potrzeb indywidualnych oraz lokalnego rynku pracy. Znajduje się tu 18 szkół publicznych (w tym 1specjalna), 1 szkoła podstawowa społeczna, 10 gimnazjów (w tym 1 społeczne), 2 zespoły szkół (licealnych, zawodowych i technicznych), 1 liceum ogólnokształcące oraz 1 ośrodek szkolno – wychowawczy dla dzieci niesłyszących. W Olecku działają też 4 szkoły niepubliczne średnie i 1 policealna. W tym mieście ma też siedzibę Wszechnica Mazurska – wyższa uczelnia niepaństwowa utworzona w 1992 roku, w której obecnie studiuje ok. 5 000 osób. Szkoła zatrudnia około 130 samodzielnych pracowników naukowych, na wydziałach: pedagogicznym, zarządzania i marketingu, ochrony środowiska, filologii i administracji.
Oferta szkoleniowa dostosowana jest także do potrzeb osób dorosłych, którzy chcą podwyższyć swoje kwalifikacje. Stwierdzić można, iż w ciągu ostatnich 4 lat szkolnych nastąpił wzrost szkół dla dorosłych o około 60%. Powodzeniem wśród słuchaczy cieszą się najbardziej szkoły policealne kształcące w zawodzie informatyka i ekonomisty. Szkoła Policealna uruchomiona w roku szkolnym 2004/2005 kształcąca w zawodzie technik rachunkowości – dla absolwentów

liceów technicznych cieszy się również niezłym powodzeniem. Obserwuje się coraz większe zainteresowanie kształceniem w zawodach rolniczych i około rolniczych. Jest to zapewne związane z koniecznością udokumentowania kwalifikacji rolniczych przez osoby prowadzące gospodarstwa rolne, wynikającą z przepisów dostosowujących polskie rolnictwo do norm Unii Europejskiej. Szczegółowe dane na temat kształcenia dorosłych przedstawione są w poniższych tabelach.

Tabela. Kształceni w szkołach ponadgimnazjalnych dla których organem jest starosta.

Nazwa szkoły	Liczba uczniów na dany rok szkolny				
	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006
Zespół Szkół Technicznych w Olecku					
- Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych po Zasadniczej Szkole Zawodowej	81	84	89	93	44
- Policealna Szkoła Informatyczna	148	163	128	164	133
- Policealna Szkoła Ekonomiczna	-	76	131	139	68
- Gimnazjum dla Dorosłych	13	35	34	20	18
- Uzupełniające Liceum Ogólnokształacące dla Dorosłych				-	88
- Zaoczne Liceum Ogólnokształcące	43	81	110	91	24
- Zaoczne Technikum Handlowe po ZSZ	67	96	102	53	24
Zespół Szkół Licealnych i Zawodowych w Olecku					
- Zaoczne Technikum Rolnicze	12	10	-	-	10
- Szkoła Policealna Informatyczna	-	-	-	46	55
- Szkoła Policealna – Technik Rachunkowości	-	-	-	56	23
RAZEM	**364**	**545**	**594**	**662**	**487**

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego w Olecku

Tabela. Kształceni w szkołach ponadgimnazjalnych w Ośrodku Kształcenia Zawodowego w Olecku

W FORMACH SZKOLNYCH					
Typ szkoły	**Absolwenci w latach:**				**Liczba uczniów (I sem.)**
	2002	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**
Policealne Studium Zawodowe	22	23	16	24	24
Liceum Ekonomiczne	36	30	43	17	-
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych na podbudowie szk. podst.	-	-	13	-	70
Liceum Ogólnokształcące na podbudowie szk. zawod.	46	44	22	-	-
Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	-	-	-	-	18
Technikum ZDZ (dzienne)	-	-	-	-	21
Liczba absolwentów ogółem:	**104**	**97**	**94**	**41**	**133**
W FORMACH POZASZKOLNYCH (KURSY)					
Liczba słuchaczy ogółem	**603**	**363**	**492**	**453**	**290**

Źródło: Dane OKZ Olecko

Służba zdrowia

Służba zdrowia w powiecie zorganizowana jest w ramach szpitala w Olecku, przychodni zdrowia w Olecku oraz SPGOZ w poszczególnych gminach. Ogółem w zawodach medycznych i zawodach pomocniczych w służbie zdrowia na terenie powiatu zatrudnionych jest około 264 osoby (stan w II 2005r.):

- OLMEDICA w Olecku (szpital) – 212 osób,
- ESKULAP – 15 osób,
- Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Kowalach Oleckich – 18 osób,
- Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Świętajnie – 5 osób,
- Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Wieliczkach – 8 osób,
- SZKOLMED w Olecku – 6 osób.

Stan zatrudnienia w podstawowej i specjalistycznej opiece medycznej służby zdrowia w powiecie został określony jako szacunkowy. Często sposobem zatrudnienia są kontrakty pracownicze osób pracujących w kilku placówkach, również spoza terenu powiatu. Podano więc jedynie wielkości najistotniejsze z punktu widzenia zabezpieczenia opieki medycznej.

W związku z przeprowadzoną w ostatnich latach restrukturyzacją szpitala w Olecku oraz restrukturyzacją podstawowej opieki zdrowotnej w mieście i gminach powiatu oleckiego nie występuje problem bezrobocia w zawodach wyższego i średniego personelu medycznego. W ostatnim okresie daje się obserwować tendencje zwiększających się wyjazdów do pracy za granicą lekarzy i pielęgniarek, co może stanowić zagrożenie w postaci braku kandydatów do pracy w służbie zdrowia.

PROBLEMY SPOŁECZNE

Struktura demograficzna

Do niedawna Polska była jednym z krajów Europy o najwyższym współczynniku przyrostu naturalnego, który w ostatnich latach systematycznie malał aż do 0,5 na 1.000 mieszkańców w roku 2001r. Przygotowana przez Urząd Statystyczny prognoza ludności do 2030 roku wykazuje ciągły spadek osób zamieszkałych na terenie powiatu oleckiego. Prognozę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela. Prognoza ludności powiatu oleckiego

Rok	Ogółem	Miasto	Wieś
2002	34 376	16 067	18 309
2004	34 146	15 969	18 177
2006	34 024	15 928	18 096
2008	33 937	15 879	18 058
2010	33 805	15 819	17 986
2012	33 724	15 769	17 955
2014	33 652	15 715	17 937
2016	33 536	15 667	17 869
2018	33 466	15 591	17 875
2020	33 269	15 480	17 789
2022	33 176	15 380	17 796
2024	32 956	15 229	17 727
2026	32 764	15 058	17 706
2028	32 523	14 883	17 640
2030	32 285	14 712	17 573

Źródło: Dane Wojewódzki Urząd Statystyczny w Olszynie

Prowadzone przez demografów badania i analizy wskazują, że trwający od kilkunastu lat spadek przyrostu naturalnego jeszcze nie jest procesem

zakończonym i dotyczy w coraz większym stopniu kolejnych roczników młodzieży. Wśród przyczyn tego zjawiska wymienia się rosnący poziom wykształcenia, trudności na rynku pracy, zmniejszenie świadczeń socjalnych na rzecz rodziny, brak w polityce społecznej filozofii umacniania rodziny i generalnie trudne warunki społeczno-ekonomiczne, w jakich znalazło się pokolenie w wieku prokreacyjnym. Zgodnie z opiniami ekspertów, w najbliższych latach należy liczyć się z dalszym spadkiem współczynnika dzietności, z obecnej średniej 1,25 dziecka na kobietę do około 1,1 w 2010 r., po czym w latach 2010-2020 można oczekiwać niewielkiego wzrostu dzietności do wartości około 1,2.
W dalszym ciągu będzie następował spadek umieralności i wzrost przeciętnej długości życia, jednak odrabianie zaległości w tej dziedzinie w stosunku do krajów najbardziej rozwiniętych będzie następowało wolniej niż w ostatniej dekadzie. Przeciętne trwanie życia wzrośnie z obecnych 74,5 lat (70,4 mężczyźni, 78,8 kobiety) do 77,8 w 2015 r. (74,6 mężczyźni, 81,2 kobiety) oraz do 80 lat w 2030 r. (77,6 mężczyźni, 83,3 kobiety).
Zmiany demograficzne będą więc wywierać silną presję na rynek pracy oraz spowodują wzrost świadczeń emerytalnych i popytu na usługi dla osób starszych. Łatwiejsze staną się przeobrażenia jakościowe w szkolnictwie.

Podane trendy nie ominą powiatu oleckiego, gdzie struktura demograficzna przedstawiona jest wykresami:[*]

Wykres. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu oleckiego na tle średniej województwa warmińsko-mazurskiego w 2004 roku

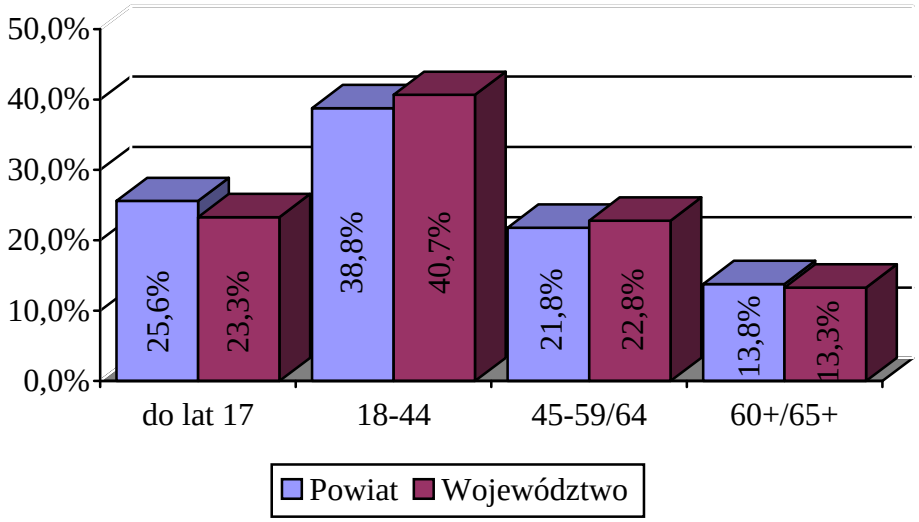

[*] Wyróżnia się trzy kategorie wiekowe: wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym (18-44 lata) i niemobilnym (mężczyźni 45-64 lata, kobiety 45-59 lat). Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego

Struktura demograficzna powiatu oleckiego nieco odbiega od średniej w województwie. W grupie 34,4 tysięcy mieszkańców o 2,3 pkt. proc. więcej jest dzieci i młodzieży w powiecie, co w najbliższych latach zwiększy zapotrzebowanie na pracę. Więcej tylko o 0,5 pkt. proc. jest mieszkańców w wieku emerytalnym, którzy z pewnością zasilają budżety gospodarstw domowych swoimi dochodami. Mniej o 1,9 pkt. proc. niż w województwie jest osób w wieku 18-44 lata oraz o 1 pkt. proc. w wieku 45-59/64, które to przedziały zalicza się do wieku produkcyjnego.

Wykres. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu oleckiego w latach 2002-2004

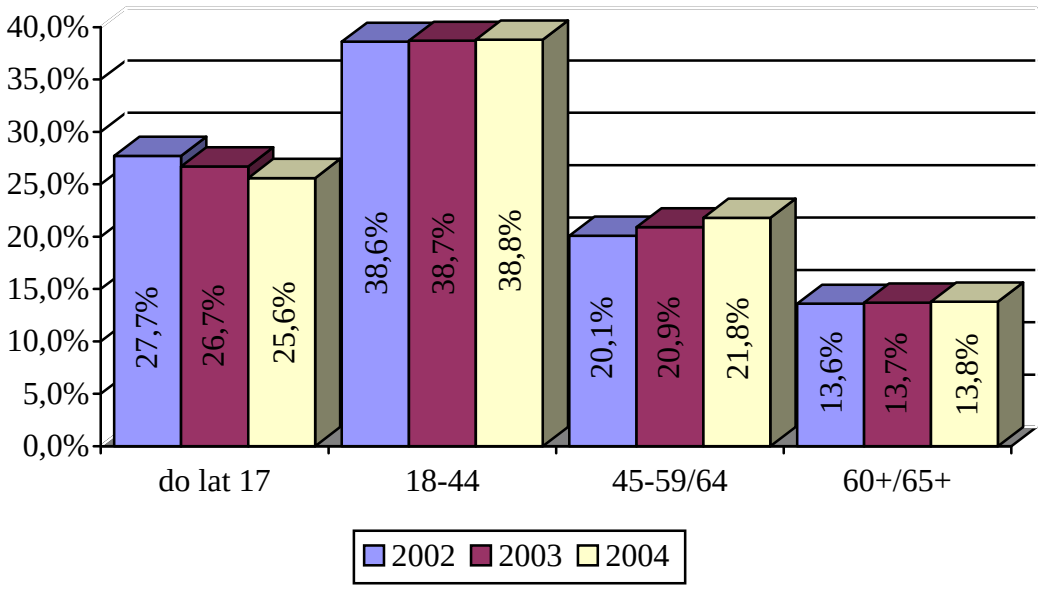

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego

Analizując lata 2002-2004, stwierdzić należy, iż struktura demograficzna powiatu oleckiego w analizowanym okresie pozostawała prawie na tym samym poziomie. Około 27% stanowią osoby do lat 17 (w wieku przedprodukcyjnym). Największy udział odnotowano w przedziale wiekowym 18-44 lata. Więcej tylko o 0,2% jest mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat) oraz w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej).

Warunki życia mieszkańców

Transformacje lat dziewięćdziesiątych w kraju wygenerowały wiele nowych problemów. Zmiany w przemyśle, likwidacja PGR- ów spowodowały, że liczba bezrobotnych w kraju wzrosła z 1,1 mln w roku 1990 do 3,1 mln na koniec 2001 roku. Na skutek takich posunięć duży odsetek ludności zatrudnionej w rolnictwie pozostał bez pracy. Ludzie ci w większości posiadają wykształcenie podstawowe lub zawodowe, stąd szansa na znalezienie przez nich pracy była i jest niewielka. W większości są to do dzisiaj osoby bezrobotne i do tego bez prawa do zasiłku. Istotnym czynnikiem wpływającym na sytuację rynku pracy był w tym okresie znaczący przyrost ludności w wieku produkcyjnym (o 1,8 mln.).

Szczególny charakter ma bezrobocie występujące na obszarach wiejskich, zwłaszcza na terenach popegeerowskich – jest trwalsze, a rynek pracy na wsi jest mniej elastyczny. Miasta dysponujące rozleglejszym rynkiem pracy stwarzają mieszkańcom większe szanse na jej znalezienie niż ma to miejsce na obszarach wiejskich. Na terenach gdzie dominowały PGR-y, stopa bezrobocia dochodzi do 38%. Niekorzystną sytuację na wsi pogarsza jeszcze tzw. bezrobocie ukryte, szacowane na wsi na 19,6%. Stanowią je osoby pracujące w gospodarstwach rolnych, które bez uszczerbku dla wydajności tych gospodarstw mogłyby podjąć pracę gdzie indziej. Istotnym aspektem jest problem dziedziczenia przez młodzież biedy i bezrobocia na terenach wiejskich – głównie osiedli popegeerowskich. W tych warunkach wzrasta już 3 pokolenie.

Wszystkie omówione trendy występują na terenie powiatu oleckiego. Strukturalny charakter bezrobocia popegeerowskiego, mimo upływu wielu lat wywiera olbrzymi wpływ na kształtowanie postaw pracowniczych. Jak wiadomo najbardziej czasochłonne są zmiany mentalnościowe, na efekty których w powiecie należy wciąż jeszcze poczekać.

Przy analizie warunków życia mieszkańców w powiecie oleckim posłużono się analizą średniego miesięcznego wynagrodzenia oraz analizą zasobów mieszkaniowych. Dane te przedstawione są w poniższych tabelach.

Tabela. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) w 2004 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
		publiczny	prywatny			rynkowe	nierynkowe
WOJEWÓDZTWO	**2 050,21**	**2 303,32**	**1 835,89**	**2 224,01**	**1 898,51**	**1 949,98**	**2 290,87**
Podregion elbląski	**1 902,60**	**2 205,96**	**1 679,50**	**2 132,21**	**1 765,82**	**1 752,59**	**2 180,72**
Podregion olsztyński	**2 184,24**	**2 396,55**	**1 996,25**	**2 254,79**	**2 040,26**	**2 096,51**	**2 419,58**
Podregion ełcki	**1 919,51**	**2 185,66**	**1 653,72**	**2 277,20**	**1 802,93**	**1 658,54**	**2 120,31**
- pow. ełcki	1 934,11	2 140,32	1 799,31	2 072,59	1 848,42	1 770,24	2 148,13
- pow. giżycki	1 862,61	2 246,05	1 526,12	2 118,91	1 622,42	1 534,17	2 200,19
- pow. gołdapski	1 725,92	2 086,43	1 388,54	1 881,55	1 480,84	1 352,35	2 094,97
- pow. olecki	**1 923,11**	**2 192,44**	**1 685,21**	**3 137,77**	**1 767,79**	**1 583,57**	**2 107,20**
- pow. piski	2 113,58	2 349,53	1 544,81	2 473,86	2 201,74	1 794,89	2 140,75
- pow. węgorzewski	1 755,03	1 854,21	1 445,04	1 805,56	1 426,95	1 417,57	1 878,10

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mieszkańców powiatu oleckiego jest średnio niższe o około 127 złotych (6,2%) od wynagrodzenia w województwie warmińsko-mazurskim, natomiast jest wyższe niż średnie w regionie elbląskim i ełckim.

Tabela. Zasoby mieszkaniowe i podstawowe wskaźniki warunków mieszkaniowych w układzie porównawczym w 2004 roku

Wyszczególnienie	Liczba izb w mieszkaniu	Liczba osób w mieszkaniu	Liczba osób na 1 izbę	Przeciętna pow. mieszkania	Przeciętna pow. na 1 osobę w mieszkaniu
Województwo	**3,69**	**3,15**	**0,85**	**64,7**	**20,6**
Powiat olecki	**3,81**	**3,22**	**0,84**	**68,2**	**21,2**
Gminy:					
- Olecko	3,81	3,15	0,83	66,3	21,0
w tym miasto Olecko	3,79	3,01	0,80	63,3	21,0
- Kowale Oleckie	3,76	3,41	0,91	68,4	20,1
- Świętajno	3,83	3,09	0,81	71,7	23,2
- Wieliczki	3,89	3,54	0,91	76,7	21,6

Źródło: Województwo warmińsko-mazurskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2005

Warunki mieszkaniowe w powiecie oleckim nie odbiegają zbytnio od średniej województwa. Większa jest liczba izb w mieszkaniu ale również większa liczba osób w nim zamieszkujących, więc na 1 izbę przypada prawie taka sama ilość osób. Przeciętna powierzchnia mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę też jest nieco większa.

Grupy narażone na marginalizację społeczno – ekonomiczną, wymagające wsparcia

W badaniach naukowych stwierdzono, że grupami podlegającymi zjawiskom peryferyjności są:
- osoby niepełnosprawne,
- osoby w wieku geriatrycznym,
- długotrwale bezrobotni,
- osoby o niskim poziomie wykształcenia,
- osoby o niskim statusie ekonomicznym.

Klasyfikacja osób podlegających zjawiskom marginalizacji nasuwa obraz „błędnego koła".

Osoby niepełnosprawne stanowią ok. 14,8% ogółu ludności województwa warmińsko-mazurskiego, w tym prawnie niepełnosprawne (posiadające orzeczenia) – 12,6%. Więcej osób niepełnosprawnych jest w miastach – 57,9% (125,5 tys.) a na wsiach 42,1% (89,1 tys.). Tak więc w województwie warmińsko-mazurskim na 1000 osób przypada 148 niepełnosprawnych. Najwyższe wskaźniki niepełnosprawności obserwuje się w województwach: lubelskim i małopolskim a najniższe w opolskim i mazowieckim.

Sukcesywnie wzrasta liczba osób w wieku geriatrycznym. W powiecie oleckim zamieszkuje ok. 4 900 osób w wieku ponad 65 lat. W większości zamieszkują z rodzinami, często zasilając budżety rodzinne swoimi skromnymi emeryturami. Społeczeństwo będzie się coraz bardziej starzało i wzrośnie zapotrzebowanie na usługi dla osób w wieku poprodukcyjnym.

Odrębnym, niezwykle trudnym zagadnieniem są mieszkańcy byłych osiedli PGR, przeważnie legitymujący się niskim poziomem wykształcenia, bez ekonomicznych możliwości na dokształcanie, chronicznie odzwyczajeni od pracy, bez nadziei i motywacji do podejmowania aktywności. W powiecie oleckim bezrobotni mieszkańcy byłych PGR stanowią stosunkowo dużą grupę społeczną.

STRUKTURA GOSPODARKI

Charakterystyka ogólna

Całe województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem uprzemysłowienia. Jego udział w krajowej produkcji sprzedanej wynosi 2,5%, w zatrudnieniu 2,9%. Daje to 14 pozycję w kraju pod względem liczby zatrudnionych w przemyśle na 1.000 mieszkańców. W produkcji przemysłowej przeważa produkcja artykułów żywnościowych i napojów, mebli, maszyn i aparatury elektrycznej, a także opon, drewna i wyrobów z drewna, odzieży, maszyn i urządzeń.

Podstawową branżą w powiecie oleckim jest przemysł i budownictwo (36,9%), które zatrudniają znaczny odsetek ogółu pracujących. Pozostali znaleźli pracę w usługach oraz w rolnictwie, leśnictwie, rybołówstwie i rybactwie.

Tabela. Struktura pracujących w 2004 roku*

stan na 31.XII.

Wyszczególnienie	Ogółem		Sektor		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
	Ogółem	w tym kobiety	publiczny	prywatny			rynkowe	nierynkowe
WOJEWÓDZTWO	**100**	**48,8**	**43,9**	**56,1**	**3,0**	**36,9**	**29,8**	**30,2**
Powiat olecki	**100**	**45,8**	**45,5**	**54,5**	**4,9**	**38,9**	**23,3**	**32,8**
Gminy:								
- Olecko	100	46,9	44,7	55,3	3,8	38,0	25,8	32,3
- Kowale Oleckie	100	45,7	58,3	41,7	14,5	33,9	13,3	38,4
- Świętajno	100	52,3	56,2	43,8	6,8	28,8	22,8	41,6
- Wieliczki	100	29,2	30,1	69,9	4,8	62,9	7,3	25,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Województwo warmińsko-mazurskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2005

Dominujące dziedziny życia gospodarczego na obszarze powiatu oleckiego to obecnie:

- uprawa i przetwórstwo żywności (w tym przemysł mleczarski),
- przemysł drzewny,

* Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

- przemysł elektrotechniczny,
- produkcja materiałów budowlanych i stolarki budowlanej,
- usługi (w tym okołoturystyczne),
- przemysł odzieżowy,
- przemysł metalowy,
- agroturystyka.

Głównymi gałęziami produkcji są tu: przemysł drzewny, produkcja łodzi, handel, przetwórstwo rolno – spożywcze, elektrotechniczne, cegielnie, usługi budowlane i motoryzacyjne. Mieści się tu wiele hurtowni, sklepów różnych branż oraz punkty usługowe.

Ilość podmiotów zarejestrowanych w latach 2002-2005 w powiecie oleckim przedstawia tabela poniżej.

Tabela. Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2002-2005 w powiecie oleckim

stan na 31.XII.

Wyszczególnienie	Ogółem	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (bez osób prowadzących ind. gosp. rolne)
Powiat olecki			
2002	2 436	487	1 949
2003	2 538	517	2 021
2004	2 617	522	2 095
2005	2 736	517	2 219
Miasto Olecko			
2002	1 663	328	1 335
2003	1 737	353	1 384
2004	1 803	360	1 443
2005	1 884	351	1 533
Gminy:			
Kowale Oleckie			
2002	239	53	186
2003	244	55	189
2004	245	52	193
2005	249	54	195
Olecko			
2002	198	42	156
2003	205	45	160
2004	222	47	175
2005	235	46	189
Świętajno			
2002	187	34	153
2003	199	34	165

2004	206	34	172
2005	217	37	180
Wieliczki			
2002	149	30	119
2003	153	30	123
2004	141	29	112
2005	151	29	122

Źródło: Dane Wojewódzki Urząd Statystyczny w Olsztynie

Największe zakłady produkcyjne powiatu oleckiego

- Zakłady Produkcyjno – Usługowe PRAWDA w Olecku,
- DELPHIA YACHTS S.A. w Olecku (produkcja tworzyw sztucznych),
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Olecku,
- SILVPOL w Olecku (przetwórstwo drewna),
- Stacja Hodowli i Unasienniania Zwierząt w Olecku,
- Oleckie Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych w Olecku,
- Oleckie Przedsiębiorstwo Drogowo – Mostowe,
- Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe PALDI w Olecku (przetwórstwo drewna),
- Piekarnia – Cukiernia Staniszewski w Olecku,
- MARCELLA POLAND w Olecku,
- Zakłady Ceramiczne w Kowalach Oleckich, Golubkach i Gordejkach,
- Odlewnia Żeliwa „GICOR II” w Kowalach Oleckich,
- Zakład Produkcji Kruszywa w Stożnem,
- Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego INTREX Wieliczki,
- Przedsiębiorstwo Produkcji, Handlu i Usług „JANEX” w Norach,

Dostępność danych dla powiatu z zakresie badań nad gospodarką jest dość ograniczona. W powszechnie dostępnych publikatorach brak jest np. wielkości PKB na 1 mieszkańca powiatu, poziomu uprzemysłowienia powiatu. Stąd w przygotowanej analizie posługujemy się miernikami dostępnymi dla województwa, gdyż ogólne trendy są dość podobne.

II. BEZROBOCIE REJESTROWANE W POWIECIE OLECKIM

Stopa bezrobocia

Zgodnie z powszechnie przyjętą metodologią, stopa bezrobocia oznacza udział bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (czyli sumy pracujących i bezrobotnych).

Mapa. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim

stan na 31.12.2005 r.

województwo warmińsko - mazurskie - **27,5** %
kraj - **17,6** %

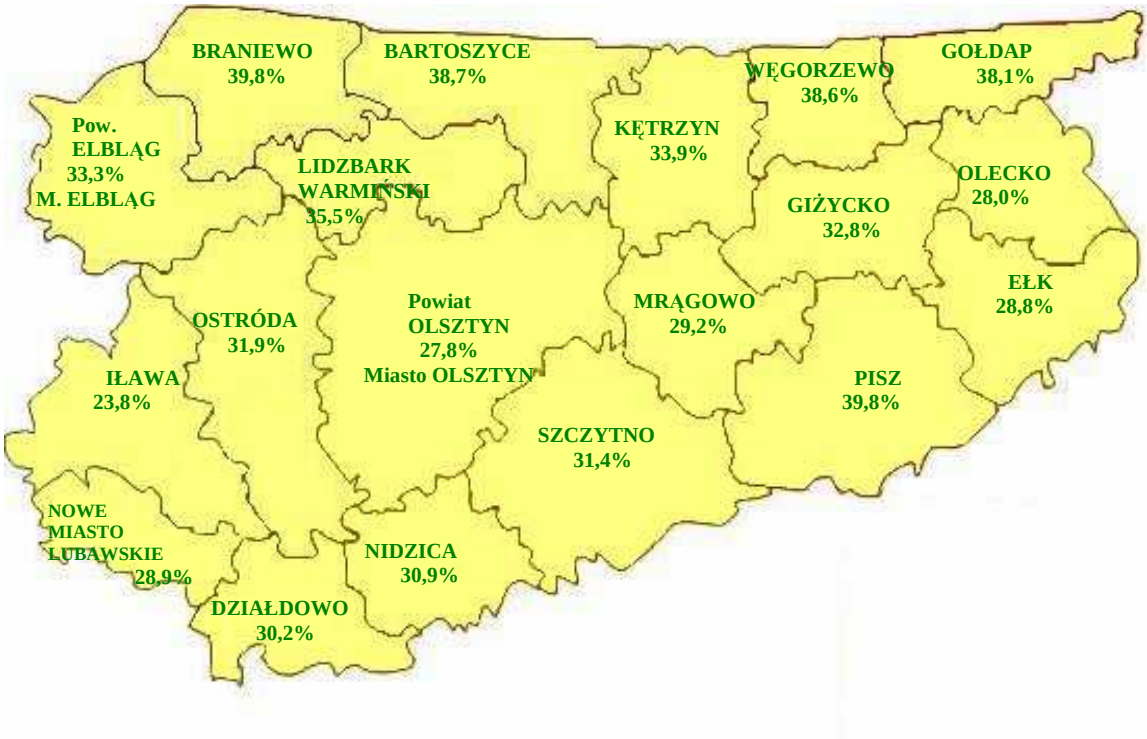

W 2005 roku w powiecie oleckim odnotowano jeden z najniższych wskaźników bezrobocia (27,2%). W województwie powiat uplasował się na 2 miejscu, zaraz po powiecie iławskim (24,0%). Stopę bezrobocia kraju i województwa według stanu na dzień 31.XII. w latach 2002-2005 przedstawia tabela poniżej:

Tabela. Stopa bezrobocia w powiecie oleckim na tle kraju, województwa oraz pozostałych powiatów w latach 2002-2005

stan na 31.XII.

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia (w % aktywnych zawodowo)				Wzrost, spadek w pkt. %			
	2002	2003	2004	2005	3-2	4-3	5-4	5-2
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Polska	**18,0**	**18,0**	**19,1**	**17,6**	**0,0**	**1,1**	**-1,5**	**-0,4**
Województwo	**28,9**	**28,3**	**29,2**	**27,5**	**-0,6**	**0,9**	**-1,7**	**-1,4**
Powiaty:								
Bartoszycki	35,8	35,9	38,7	38,7	0,1	2,8	0	2,9
Braniewski	36,2	36,5	40,2	39,8	0,3	3,7	-0,4	3,6
Działdowski	32,0	31,3	33,9	30,2	-0,7	2,6	-3,7	-1,8
Elbląski	33,7	33,6	36,8	33,3	-0,1	3,2	-3,5	-0,4
Ełcki	30,8	30,0	30,7	28,8	-0,8	0,7	-1,9	-2
Giżycki	31,9	32,0	34,2	32,8	0,1	2,2	-1,4	0,9
Gołdapski	37,9	38,0	41,2	38,1	0,1	3,2	-3,1	0,2
Iławski	27,1	25,7	24,6	23,8	-1,4	-1,1	-0,8	-3,3
Kętrzyński	32,3	31,8	34,3	33,9	-0,5	2,5	-0,4	1,6
Lidzbarski	32,1	31,8	36,1	35,5	-0,3	4,3	-0,6	3,4
Mrągowski	32,4	32,1	32,2	29,2	-0,3	0,1	-3	-3,2
Nidzicki	29,6	30,0	33,8	30,9	0,4	3,8	-2,9	1,3
Nowomiejski	26,7	25,7	28,6	28,9	-1,0	2,9	0,3	2,2
Olecki	**29,5**	**29,2**	**29,5**	**28,0**	**-0,3**	**0,3**	**-1,5**	**-1,5**
Olsztyński	30,3	29,7	30,0	27,8	-0,6	0,3	-2,2	-2,5
Ostródzki	34,2	33,4	33,8	31,9	-0,8	0,4	-1,9	-2,3
Piski	35,6	35,3	39,0	39,8	-0,3	3,7	0,8	4,2
Szczycieński	31,1	30,6	32,8	31,4	-0,5	2,2	-1,4	0,3
Węgorzewski	35,2	35,4	39,7	38,6	0,2	4,3	-1,1	3,4

Źródło: Dane Urząd Statystyczny

W grudniu 2004 roku wskaźnik natężenia bezrobocia w powiecie był wyższy o 10,4 pkt. procentowych od wskaźnika krajowego (19,1%) oraz wyższy o 0,3 pkt. procentowych od wskaźnika wojewódzkiego (29,2%).

W grudniu 2003 roku wskaźnik stopy bezrobocia wynosił 29,2% i był wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem na poziomie kraju o 11,2 pkt. procentowego, zaś w skali województwa wyższy o 0,9 pkt. procentowego. W analogicznym okresie roku 2002 odpowiednio: wyższy o 11,5 pkt. % oraz wyższy o 0,6 pkt. %.

Wskaźnik stopy bezrobocia w powiecie oleckim w stosunku do ubiegłego roku był niższy o 1,5 pkt. proc. tak samo jak w stosunku do okresu sprzed trzech lat.

Wykres. Stopa bezrobocia w powiecie oleckim na tle kraju i województwa

stan na 31.XII.2005

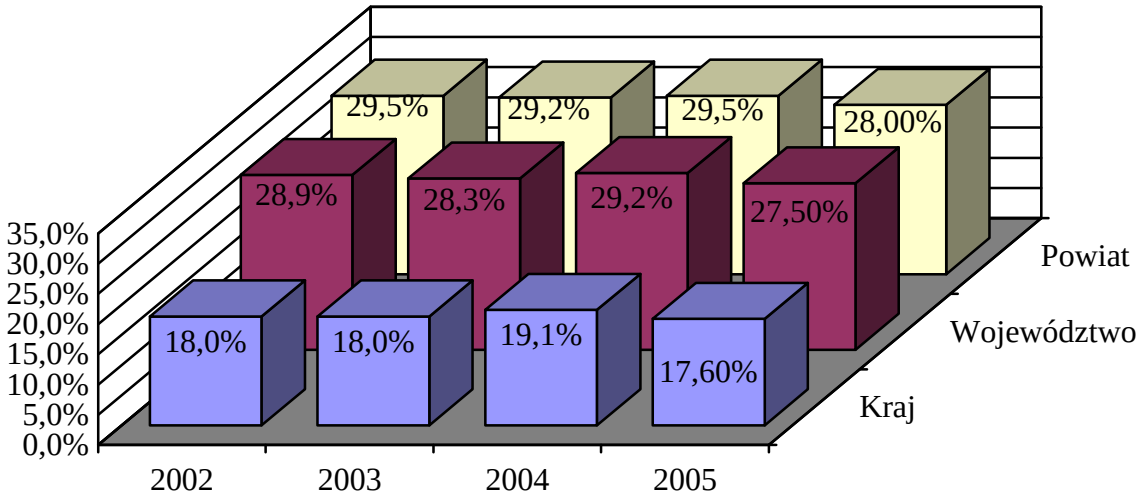

Źródło: Dane Urząd Statystyczny

Poziom bezrobocia

W ujęciu powiatowym, obok stopy bezrobocia istotna jest także liczba osób pozostających bez pracy.

Na koniec grudnia 2005 roku bezrobocie rejestrowane w powiecie oleckim osiągnęło najniższy od 4 lat poziom: **3,8** tys. osób. Mimo sukcesywnego spadku, nadal wysoki poziom bezrobocia wynika z jednoczesnego występowania szeregu procesów i uwarunkowań generujących to zjawisko. Wśród nich na pierwszym miejscu należy wymienić tempo wzrostu gospodarczego i powiązany z nim nieznaczny, przynajmniej na razie, wzrost liczby miejsc pracy.

Wysoki poziom bezrobocia stymulowały również inne obiektywne uwarunkowania, przede wszystkim takie jak:

- wchodzenie na rynek pracy licznych roczników wyżu demograficznego,
- procesy restrukturyzacyjne w gospodarce i zatrudnieniu,
- ograniczenia w interwencyjnych działaniach państwa na rzecz rynku pracy, spowodowane trudnościami budżetowymi.

Liczbę bezrobotnych w kraju i w województwie według stanu na dzień 31.XII. w latach 2002-2005 przedstawia tabela:

Tabela. Liczba bezrobotnych w powiecie oleckim na tle kraju, województwa oraz pozostałych powiatów w latach 2002-2005

stan na 31.XII.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych w tys.				Wzrost, spadek w pkt. %			
	2002	2003	2004	2005	3-2	4-3	5-4	5-2
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Polska	**3 217,0**	**3 175,7**	**2 999,6**	**2 773,0**	**-41,30**	**-176,10**	**-226,6**	**-444,0**
Województwo	**176,6**	**170,4**	**162,4**	**150,9**	**-6,20**	**-8,00**	**-11,5**	**-25,70**
Powiaty:								
Bartoszycki	9,8	9,7	9,4	9,3	-0,10	-0,30	-0,1	-0,50
Braniewski	6,6	6,7	6,6	6,4	0,10	-0,10	-0,2	-0,20
Działdowski	9,2	8,8	8,4	7,2	-0,40	-0,40	-1,2	-2,00
Elbląski	8,2	8,1	7,8	7,0	-0,10	-0,30	-0,8	-1,20
Ełcki	10,6	10,1	9,6	9,0	-0,50	-0,50	-0,6	-1,60
Giżycki	7,6	7,6	7,6	7,1	0,00	0,00	-0,5	-0,50
Gołdapski	4,7	4,6	4,4	4,0	-0,10	-0,20	-0,4	-0,70
Iławski	10,8	10,0	9,2	8,9	-0,80	-0,80	-0,3	-1,90
Kętrzyński	8,6	8,3	8,3	7,9	-0,30	0,00	-0,4	-0,70
Lidzbarski	6,2	6,1	6,2	5,8	-0,10	0,10	-0,4	-0,40
Mrągowski	7,5	7,3	6,6	5,9	-0,20	-0,70	-0,7	-1,60
Nidzicki	4,1	4,2	4,2	3,6	0,10	0,00	-0,6	-0,50
Nowomiejski	5,0	4,7	4,6	4,7	-0,30	-0,10	0,1	-0,30
Olecki	**4,4**	**4,3**	**4,0**	**3,8**	**-0,10**	**-0,30**	**-0,2**	**-0,60**
Olsztyński	13,1	12,6	11,6	10,7	-0,50	-1,00	-0,9	-2,40
Ostródzki	15,3	14,5	13,4	12,5	-0,80	-1,10	-0,9	-2,80
Piski	8,0	7,8	8,2	8,0	-0,20	0,40	-0,2	0,00
Szczycieński	8,9	8,6	8,0	7,8	-0,30	-0,60	-0,2	-1,10
Węgorzewski	3,6	3,6	3,5	3,3	-0,10	-0,30	-0,1	-0,50

Źródło: Dane Urząd Statystyczny

Zauważalną tendencją powiatowego bezrobocia jest zjawisko sezonowości, polegające na wzmożonych rejestracjach w pewnych miesiącach oraz spadku liczby zarejestrowanych w innych okresach.

Miesiące wiosenne są okresami spadku liczby bezrobotnych. Ta sytuacja wynika między innymi z rozpoczęcia pracy w budownictwie i rolnictwie, a także zwiększenia zatrudnienia w sezonie turystycznym.
Wyższy poziom bezrobocia przypada w okresie zimowym. Zmiany te obrazuje poniższa tabela i wykres:

Tabela: Bezrobotni zarejestrowani w powiecie oleckim w latach 2002 – 2005

MIESIĄC	LICZBA BEZROBOTNYCH			
	2002	2003	2004	2005
Styczeń	4 776	4 484	4 393	4 063
Luty	4 731	4 456	4 308	3 980
Marzec	4 646	4 367	4 182	3 891
Kwiecień	4 357	4 184	3 967	3 699
Maj	4 093	4 153	3 843	3 623
Czerwiec	4 150	4 138	3 855	3 552
Lipiec	4 167	4 185	3 891	3 565
Sierpień	4 135	4 150	3 880	3 558
Wrzesień	4 067	4 090	3 745	3 630
Październik	4 133	4 110	3 797	3 606
Listopad	4 203	4 181	3 847	3 683
Grudzień	4 371	4 278	3 983	3 832

Źródło: Dane PUP Olecko

Wykres: Bezrobotni zarejestrowani w powiecie oleckim w latach 2002 - 2005

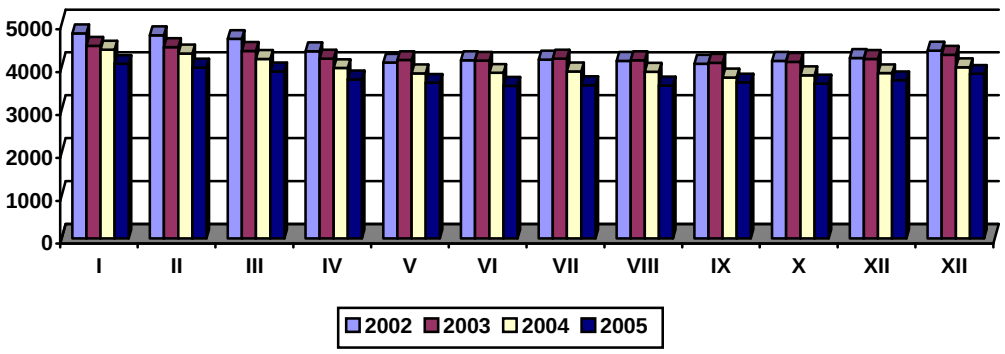

Źródło: Dane PUP Olecko

Obserwowany od czterech lat spadek poziomu bezrobocia miał miejsce w warunkach wzrostu zasobów pracy spowodowanych wchodzeniem na rynek pracy młodzieży z wyżu demograficznego.

Tabela. Dynamika spadku bezrobocia w latach 2002 – 2005 na tle województwa

stan na 31.XII.

ROK	LICZBA BEZROBOTNYCH		SPADEK DO POPRZEDNIEGO ROKU		SPADEK DO 2002 ROKU		% SPADEK DO ROKU POPRZEDNIEGO		% SPADEK DO ROKU 2002	
	Wojew.	Powiat	Wojew.	Powiat	Wojew.	Powiat	Wojew.	Powiat	Wojew.	Powiat
2002	176 629	4 371	×	×	×	×	×	×	×	×
2003	170 430	4 278	- 6 199	- 93	- 6 199	- 93	- 3,5%	- 2,1%	- 3,5%	- 2,1%
2004	162 361	3 983	- 8 069	- 295	- 14 268	- 388	- 4,7%	- 6,9%	- 8,1%	- 8,9%
2005	150 910	3 832	-11 451	- 151	-25 719	- 639	-7,1%	- 3,8%	-14,6%	- 14,6%

Źródło: GUS i dane PUP Olecko

Dynamika spadku poziomu bezrobocia w powiecie w porównaniu z województwem wykazuje korzystniejsze tendencje. Na przestrzeni czterech lat liczba bezrobotnych w powiecie oleckim spadła o 14,6%; w województwie o 14,6% zaś w kraju o 13,8%.

Płynność rynku pracy

Płynność rynku pracy wyrażająca się skalą napływu i odpływu jest jednym z podstawowych parametrów charakteryzujących sytuację na rynku pracy.

W roku 2005 liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmieniała się osiągając minimum w czerwcu (3 552 osób) i maksimum w styczniu (4 063 osób).

Podobnym wahaniom podlegała liczba nowo zarejestrowanych (napływ) i wyłączeń bezrobotnych z ewidencji (odpływ), co przedstawia wykres.

Wykres. Ruch bezrobotnych w powiecie oleckim w roku 2005

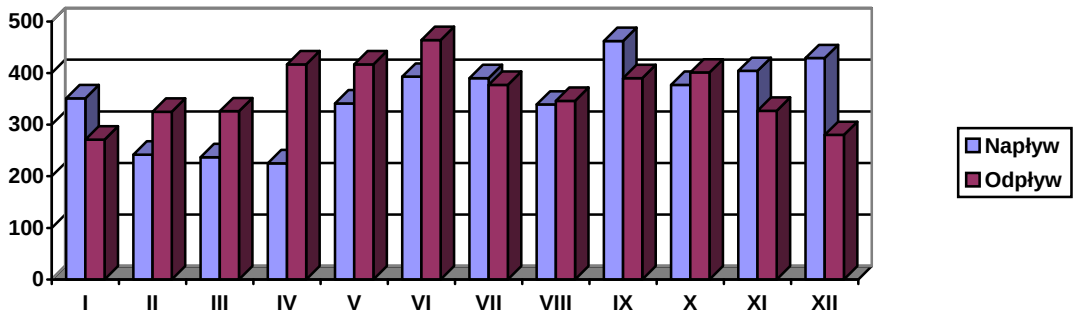

Źródło: Dane PUP Olecko

Przedstawiona tendencja wystąpiła również w latach ubiegłych. Strukturę napływu w latach 2002 – 2005 przedstawia zestawienie poniżej.

Tabela. Napływ do bezrobocia w latach 2002 – 2005

stan na 31.XII.

Rok	Rejestro-wani	W tym:		Spadek / wzrost do poprzed-niego roku	Spadek / wzrost do 2002 roku	Spadek / wzrost do poprzed-niego roku w %	Spadek / wzrost do 2002 roku w %
		Po raz pierwszy	Kolejny raz				
2002	3 902	705	3 197	×	×	×	×
2003	3 755	671	3 084	- 147	- 147	- 3,8%	- 3,8%
2004	3 960	678	3 282	205	58	5,5%	1,5%
2005	4 190	696	3 494	230	288	5,8%	7,4%

Źródło: Dane PUP Olecko

Analiza struktury napływu do bezrobocia na przestrzeni ostatnich czterech lat wykazuje spadek rejestrujących się po raz pierwszy (o 1,3%). Wzrost o 9,3% liczby osób powracających do ewidencji po raz kolejny jest zjawiskiem niekorzystnym, wskazującym na niestabilny rynek pracy.

Wśród tej grupy, tylko 20,4%, stanowią powracający do ewidencji, uczestnicy aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu (tj. prac interwencyjnych, robót publicznych, szkoleń, staży).

W roku 2005 z ewidencji bezrobotnych wyrejestrowano 4 255 osoby. W okresie ostatnich trzech lat, odpływ z bezrobocia wzrósł o ponad 9%.

Tabela. Przyczyny odpływu z bezrobocia w latach 2002 – 2004

stan na 31. XII.

Rok	Ogółem wyłączeni	W tym z powodu:					
		Podjęcia pracy	% 3:2	Rozpoczę-cia szkolenia lub stażu	% 5:2	Nie potwier-dzenia gotowości do pracy	% 7:2
1	2	3	4	5	6	7	8
2002	3 902	2 057	52,7%	269	6,9%	994	25,5%
2003	3 848	1 975	51,3%	287	7,5%	1013	26,3%
2004	4 255	2 325	54,6%	452	10,6%	1019	23,9%
2005	4 341	2 265	52,2%	475	10,9%	994	22,9%

Źródło: Dane PUP Olecko

Najczęściej wskazywaną przyczyną wyrejestrowania z ewidencji bezrobotnych są podjęcia pracy. Z tego powodu rokrocznie odpływa z bezrobocia około 50% ogółu wyrejestrowanych. Rozpatrując przyczyny wyłączeń z powodu nie potwierdzenia gotowości do podjęcia pracy, powiatowe urzędy pracy najczęściej wskazują:

- zlekceważenie przez bezrobotnego obowiązku zgłoszenia się w wyznaczonym terminie (30,3%),
- nielegalne podjęcie pracy (23,4%),
- brak środków materialnych na dotarcie do urzędu pracy (12,6%),
- podjęcie legalnej pracy i nie powiadomienie o tym fakcie urzędu pracy (10,3%),
- wyjazd z miejsca zamieszkania w celu innym niż praca (8,9%),
- choroba własna lub członka rodziny (6,8%),
- niechęć do kontaktów z urzędami (1,8%),
- inne (5,9%).

Mobilność rynku pracy mierzona liczbą napływów i odpływów ograniczona jest przez nasilające się bezrobocie długotrwałe; 45,7% bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 12 miesięcy, 46,8% od jednego do 12 miesięcy, tylko 7,5% krócej niż 1 miesiąc. Wynika z tego, iż aktywnie na rynku pracy funkcjonuje mniej niż połowa bezrobotnych.

Wskaźnik płynności rynku pracy wyrażony stosunkiem liczby bezrobotnych, którzy podjęli pracę w danym okresie, do liczby zarejestrowanych w tym okresie wynosi dla powiatu oleckiego 54,1% (w roku 2002 – 52,6%, 2003 – 57,2%, 2004 – 58,7%).

Struktura regionalnego bezrobocia

Niekorzystna struktura bezrobocia, zwłaszcza niektórych subpopulacji bezrobotnych, powoduje utrwalenie się dotkliwych społecznie i ekonomicznie cech regionalnego rynku pracy. Dotyczy to przede wszystkim:

- hermetyzacji rynku pracy dla osób z niskimi kwalifikacjami i o niskim poziomie wykształcenia,
- braku miejsc pracy dla osób w najmłodszych grupach wiekowych (18-24 lata),
- wydłużania się okresu pozostawania bez pracy, szczególnie mieszkańców wsi, w tym osiedli po-pegeerowskich,
- zmniejszania się udziału osób z uprawnieniami zasiłkowymi.

Tabela. Wybrane kategorie bezrobotnych w powiecie oleckim w latach 2002 – 2005

stan na 31.XII.

Kategorie bezrobotnych	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005	Wzrost / spadek do 2002 w %	Udział w ogóle bezrobotnych			
						2002	2003	2004	2005
Zarejestrowani ogółem	4 371	4 278	3 983	3 832	-12,3%	100%	100%	100%	100%
w tym:									
- poprzednio pracujący	3 590	3 437	3 187	3 029	-15,6%	82,1%	80,3%	80,0%	79,0%
- dotychczas niepracujący	811	841	796	803	-1,0%	17,9%	19,7%	20,0%	21,0%
- niepełnosprawni	36	50	55	51	41,7%	0,8%	1,2%	1,4%	1,3%
- zamieszkali na wsi	2 584	2 530	2 379	2 302	-10,9%	59,1%	59,1%	59,7%	60,1%
- bez prawa do zasiłku	3 415	3 432	3 279	3 123	-8,6%	78,1%	80,2%	82,3%	81,5%
- z prawem do zasiłku	956	846	704	709	-25,8%	21,9%	19,8%	17,7%	18,5%

Źródło: Dane PUP Olecko

Parametry dotyczące udziału wybranych kategorii bezrobotnych, wykazują niewielkie tendencje wzrostowe, z zaznaczeniem tendencji spadkowej w kategorii „ poprzednio pracujący” i „bezrobotni z prawem do zasiłku”.

Bezrobotni bez prawa do zasiłku

Brak świadczeń osłonowych z Funduszu Pracy, zwiększa udział potencjalnych klientów pomocy społecznej, sprowadza do pogłębienia ubóstwa. Dominującym czynnikiem przyznania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2002-2005 było bezrobocie. Ta tendencja utrzymuje się od kilku lat, co wydaje się zrozumiałe z uwagi na fakt, że powiat olecki należący do województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się w regionie o najwyższej w kraju stopie bezrobocia, przy jednym z najniższych w Polsce wskaźników zamożności ludności.

Bezrobotni bez prawa do zasiłku to przede wszystkim osoby długotrwale pozostające bez pracy, stanowiące najliczniejszą i najtrudniejszą do aktywizacji grupę ryzyka. Bez prawa do zasiłku pozostaje 81,5% bezrobotnych.

W końcu grudnia 2005 roku uprawnionych do zasiłku było tylko 709 bezrobotnych tj. 18,5%. Ich liczba w ciągu czterech lat zmniejszyła się o 25,8%.

Kwota na zasiłki dla bezrobotnych stanowi 71% wydatków z Funduszu Pracy.

Wykres. Bezrobotni z prawem do zasiłku w ogólnej populacji bezrobotnych

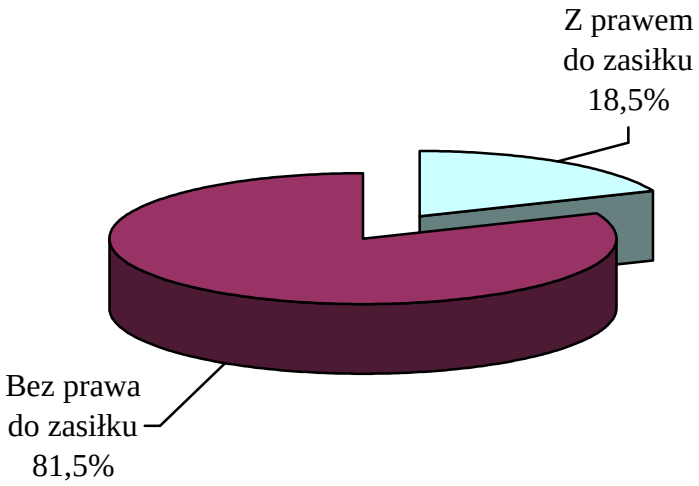

Źródło: Dane PUP Olecko

Bezrobotni zamieszkali na wsi

Liczba bezrobotnych zamieszkujących obszary wiejskie spadła z 2 584 osób w roku 2002 do 2 302 osób na koniec grudnia 2005, tj. o 282 osoby (10,9%). Zwiększył się natomiast udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych o 1,0 pkt. procentowy, stanowiąc na koniec 2005 roku 60,1%.

Udział bezrobotnych mieszkańców wsi w ogólnej populacji bezrobotnych wiejskich jest zróżnicowany przestrzennie i w poszczególnych gminach wynosił:

- gm. Kowale Oleckie – 33,5%,
- gm. Olecko – 28,2%,
- gm. Świętajno – 23,3%,
- gm. Wieliczki – 15,0%.

Do końca grudnia 2005 roku zarejestrowało się 2 200 bezrobotnych z terenu wiejskiego (52,5% ogólnego napływu). Odpływ tej kategorii bezrobotnych wynosił 2 269 osób (53,3% odpływu ogółem), z czego 53,9% (1 224 osób) z powodu podjęcia pracy.

Wykres. Udział mieszkańców wsi w bezrobociu

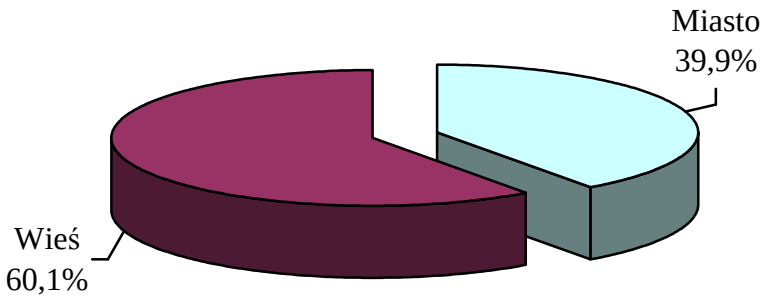

Źródło: Dane PUP Olecko

Udział bezrobotnych mieszkańców wsi w powiecie (60,1%) jest o 10,0 pkt. procentowego wyższy niż średnio w województwie.

Bezrobotna młodzież

W powiecie oleckim, bezrobocie dotyka przedstawicieli wszystkich przedziałów wiekowych, również lokującego się pomiędzy 18 a 24 rokiem życia.

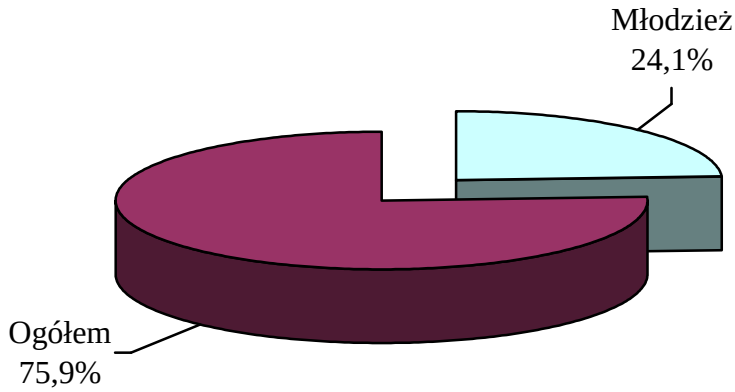

Wykres. Bezrobotna młodzież

Źródło: Dane PUP Olecko

Młodzi ludzie, wchodzący na rynek pracy stanowili w grudniu 23,4% ogółu bezrobotnych, tj. o 0,7 pkt. procentowego więcej niż w analogicznym okresie 2004 roku, mniej o 0,1 pkt. proc. w stosunku do roku 2003 oraz mniej o 1,6 pkt. procentowego mniej w stosunku do roku 2002.

Duża część młodych bezrobotnych przejawia pewną aktywność zatrudnieniową. W roku 2005 pracę podjęło 662 osoby, co stanowi 42,8% całego odpływu młodzieży. Prawie 22,5% (348 osób) rozpoczęło staż lub szkolenie zawodowe.

Znaczny odsetek młodzieży podejmującej pracę (89,7%, tj. 594 osoby) zdobył pracę poza subsydiami z Funduszu Pracy, co oznacza wyższy niż w całej populacji popyt na pracę ludzi młodych i lepszą ich sytuację na rynku pracy.

Tabela. Bezrobotna młodzież

stan na 31.XII.

Rok	Ogółem bezrobotni	W tym: młodzież do 25 roku życia	Udział młodzieży w bezrobociu	
			w powiecie	w wojew.
1	2	3	4	5
2002	4 371	1 121	25,7	25,9
2003	4 278	1 037	24,2	24,6
2004	3 983	933	23,4	23,4
2005	3 832	922	24,1	22,5
Spadek do 2002	- 539	- 199	- 2,3	- 2,5
Spadek w %	- 12,3	- 17,8	×	×

Źródło: Dane WUP w Olsztynie i dane PUP w Olecku

Aktywność młodzieży przejawia się również w większej dynamice spadku tej kategorii bezrobotnych – na przestrzeni 4 lat 17,8%, gdzie spadek całej populacji bezrobotnych w badanym okresie wynosił 12,3%.

W województwie udział młodzieży w populacji bezrobotnych w latach 2002-2003 był wyższy niż średnio w powiecie oleckim, w 2004 roku utrzymał się na tym samym poziomie (23,4%), zaś w roku 2005 obniżył się (22,5%).

Bezrobotni według płci

Informacje o stanie i strukturze bezrobocia wskazują, że od kilku lat wśród bezrobotnych dominują kobiety. Na koniec grudnia 2005r. roku liczba kobiet zarejestrowanych w PUP Olecko wynosiła 2 011 osób i stanowiła 52,5% ogółu bezrobotnych.

Tabela. Bezrobotni według płci

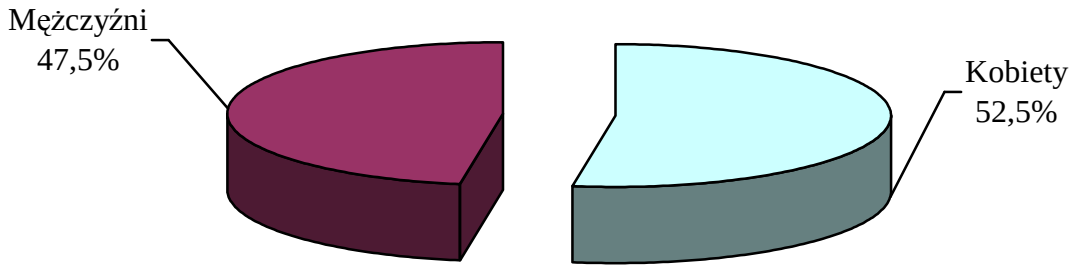

Problematyka bezrobocia wśród kobiet ma swoje liczne uwarunkowania, do których można zaliczyć:
- trudności w kontynuacji lub podjęciu pracy zawodowej w związku z przerwą, spowodowaną urodzeniem i wychowywaniem dzieci;
- obowiązki rodzinne;
- niską motywację do pracy oraz małą aktywność w poszukiwaniu zatrudnienia w związku z przyjęciem stereotypowego myślenia, opartego na modelu kulturowym, tradycyjnym (kobieta zajmuje się domem, mężczyzna pracuje i utrzymuje rodzinę);
- preferowanie przez pracodawców zatrudniania mężczyzn ze względu na większą dyspozycyjność.

W powiecie oleckim bezrobocie rejestrowane wśród kobiet w latach 2002-2005 przedstawiało się następująco:

Tabela. Bezrobocie wśród kobiet

stan na 31.XII.

Rok	Ogółem bezrobotni	W tym: kobiety	Udział %
1	2	3	4
2002	4 371	2 184	50,0%
2003	4 278	2 182	51,0%
2004	3 983	2 079	52,2%
2005	3 832	2 011	52,5%
Spadek do 2002	- 539	- 173	2,5
Spadek w %	- 12,3	-7,9	×

Źródło: Dane PUP w Olecku

Jak wynika z danych przedstawionych w powyższej tabeli, liczba bezrobotnych kobiet w analizowanym okresie spadła o 12,3%. Dynamika spadku była jednak wolniejsza niż w przypadku ogółu bezrobotnych, co widoczne jest w rosnącym

udziale kobiet pozostających bez pracy – w odniesieniu do roku 2002 wzrost o 2,5 pkt. proc.

Bezrobotni według ostatniego miejsca pracy

Ponad 62% bezrobotnych jako ostatnie miejsce zatrudnienia podaje jedną z sześciu sekcji działalności: rolnictwo i leśnictwo, przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, handel, administracja publiczna, pozostała działalność usługowa, komunalna społeczna i indywidualna.

Najwyższy udział wśród zgłoszonych ofert pracy mają oferty pracy w administracji (21,2%), przetwórstwie przemysłowym (18,8%), handlu (10,5%) i edukacji (10,3%).

Tabela. Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy

stan na 31.XII.2005

Lp.	Sekcja wg Europejskiej Klasyfikacji Działalności	Liczba bezrobotnych	Oferty pracy	Udział w ogóle bezrobotnych w %
1	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	342	33	8,9
2	Rybołówstwo, rybactwo	3	0	0,1
3	Górnictwo i kopalnictwo	29	0	0,8
4	Przetwórstwo przemysłowe	698	192	18,2
5	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	8	3	0,2
6	Budownictwo	221	53	5,8
7	Handel hurtowy i detal	374	107	9,8
8	Hotele i restauracje	85	29	2,2
9	Transport, gospodarka	42	27	1,1
10	Pośrednictwo finansowe	10	23	0,3
11	Obsługa nieruchomości	78	71	2,0
12	Administracja publiczna i obrona narodowa	239	217	6,2
13	Edukacja	66	96	1,7
14	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	81	105	2,1
15	Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna, indywidualna	518	66	13,5
16	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	45	0	1,2
17	Działalność niezidentyfikowana	190	-	5,0
18	Dotychczas niepracujący	803	-	20,9
Ogółem		**3 832**	**1 022**	100

Źródło: Dane PUP Olecko

Bezrobotne osoby niepełnosprawne

Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej populacji od czterech lat wzrasta; od 0,8% w roku 2002 do 1,3 % w roku 2005.

W stosunku do 2002 roku obserwujemy znaczny wzrost liczby podejmujących pracę (o 109,1%). Mniej jest natomiast ofert pracy kierowanych do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędach pracy i posiadających status osoby bezrobotnej (spadek o 42,9%). Szczegółowe dane przedstawione są w tabeli:

Tabela. Bezrobotni niepełnosprawni

stan na 31.XII.

Rok	Ogółem bezrobotni	W tym: osoby niepełno-sprawne	Udział % 3:2	Napływ	Podjęcia pracy
1	2	3	4	5	6
2002	4 371	36	0,8	22	11
2003	4 278	50	1,2	39	19
2004	3 983	55	1,4	42	23
2005	3 832	51	1,3	71	23
Spadek/ wzrost do 2002	- 539	15	0,5	51	12
Spadek/ wzrost w %	- 12,3	41,7	×	231,8	109,1

Źródło: Dane PUP Olecko

Mimo, iż w strukturze powiatowego bezrobocia niepełnosprawni mają niewielki udział, niedobór miejsc pracy dla tej kategorii bezrobotnych jest szczególnie newralgiczny w aspekcie nie tylko ekonomicznym, ale przede wszystkim społecznym.

Bezrobotni według wykształcenia

Można zaobserwować pewną zależność miedzy poziomem wykształcenia bezrobotnych, a okresem pozostawania bez pracy; im niższe wykształcenie tym większe ryzyko znalezienia się w gronie bezrobotnych.

Według Narodowego Spisu Powszechnego, stopa bezrobocia dla osób z wykształceniem wyższym wynosi ok. 6%. Dla osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym 35%, a z wykształceniem średnim ogólnokształcącym ponad 29%.

W powiecie oleckim utrzymuje się wysoki udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym* - 41,4% i zasadniczym zawodowym 29,0%, chociaż udział drugiej grupy w ogólnej populacji bezrobotnych spada.

Niepożądanym zjawiskiem z punktu widzenia społecznego i ekonomicznego jest wzrastający udział w populacji bezrobotnych osób z wykształceniem wyższym, mimo, że ta kategoria bezrobotnych reprezentowana jest najmniej licznie – w 2004 roku 2,4%.

Tabela. Bezrobotni według wykształcenia w latach 2002-2005

stan na 31.XII.

Poziom wykształcenia	Rok 2002		Rok 2003		Rok 2004		Rok 2005	
	Liczba	Udział (%)	Liczba	Udział (%)	Liczba	Udział (%)	Liczba	Udział (%)
Wyższe	106	2,4	82	1,9	97	2,4	96	2,5
Policealne i śr. zawodowe	818	18,7	826	19,3	823	20,7	848	22,1
Średnie ogólnokształcące	269	6,2	277	6,5	259	6,5	278	7,3
Zasadnicze zawodowe	1 422	32,5	1 361	31,8	1 154	29,0	1 091	28,5
Gimnazjalne i poniżej	1 756	40,2	1 732	40,5	1 650	41,4	1 519	39,6
Ogółem bezrobotni	**4 371**	**100**	**4 278**	**100**	**3 983**	**100**	**3 832**	**100**

Źródło: Dane PUP Olecko

Obrazowo poziom wykształcenia bezrobotnych powiatu oleckiego ukazuje wykres poniżej:

Wykres. Bezrobotni według wykształcenia w roku 2005

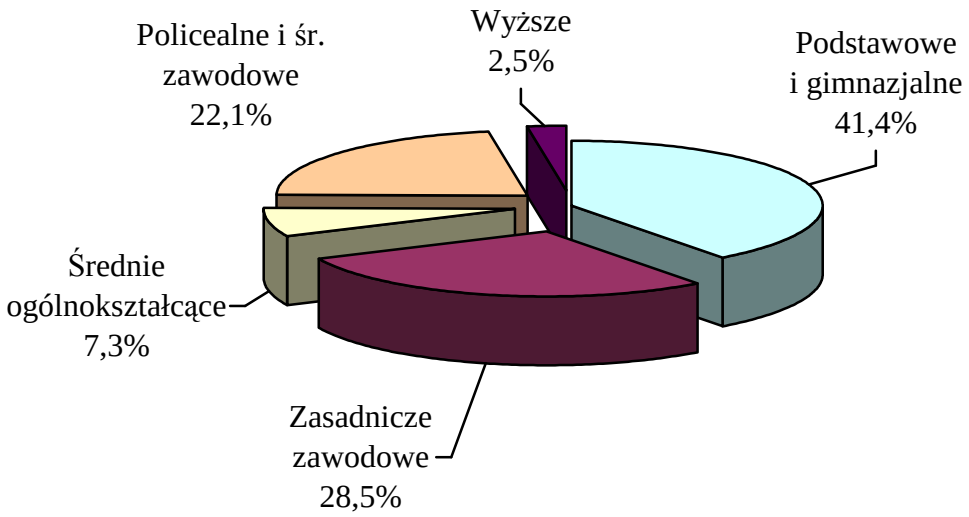

Źródło: Dane PUP Olecko

* w tym: z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym – zapis wynika z zasad reformy edukacji

Prawie 30% długotrwale bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a ponad 40% populacji posiada wykształcenie gimnazjalne i niższe.

Bezrobotni według wieku

W powiecie bezrobocie cechuje wysoka reprezentacja osób młodych. Wśród bezrobotnych, młodzież w wieku 18-24 lata stanowi 24,1% (922 osób), jednak udział tej grupy młodzieży w ogóle bezrobotnych zmniejszył się w ciągu czterech lat o 1,6 pkt. proc. Taki stan rzeczy należy ocenić jako efekt działań w ramach zadań PAOW, PHARE i programu „Pierwsza Praca" i „Pierwszy Biznes".

Tendencję spadkową obserwujemy również w grupie bezrobotnych w wieku 25-34 lata (0,6pk. proc.) oraz w grupie 35-44 lata (3,5 pkt. proc.). Zwiększa się natomiast udział osób w wieku 45-54 lata (3,8 pkt. proc.) oraz w najstarszej grupie wiekowej 55 lat i powyżej (1,8 pkt. proc.), chociaż kategoria ta reprezentowana jest najmniej licznie.

Tabela. Bezrobotni według wieku w latach 2002 – 2005

stan na 31.XII.

Wiek	Rok 2002		Rok 2003		Rok 2004		Rok 2005	
	Liczba	Udział (%)	Liczba	Udział (%)	Liczba	Udział (%)	Liczba	Udział (%)
15-17	2	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
18-24	1 121	25,7	1 037	24,2	933	23,4	922	24,1
25-34	1 093	25,0	1 026	24,1	931	23,4	935	24,4
35-44	1 076	24,6	1 071	25,0	934	23,5	808	21,1
45-54	946	21,6	989	23,1	1 007	25,3	974	25,4
55-59	112	2,6	136	3,2	156	3,9	169	4,4
60-64	21	0,5	19	0,4	22	0,5	24	0,6
Ogółem bezrobotni	**4 371**	**100**	**4 278**	**100**	**3 983**	**100**	**3 832**	**100**

Źródło: Dane PUP Olecko

Strukturę bezrobotnych powiatu oleckiego w poszczególnych grupach wiekowych obrazuje wykres poniżej:

Wykres. Bezrobotni według wieku w roku 2005

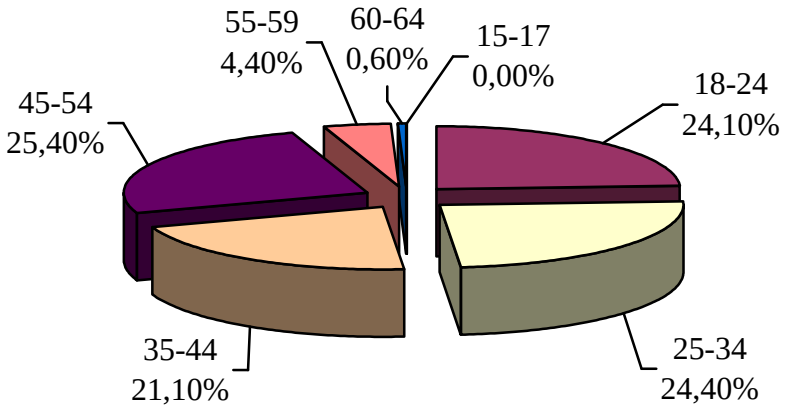

Źródło: Dane PUP Olecko

Długotrwale bezrobotni

Istotnym, z punku widzenia mobilności jest czas pozostawania bez pracy. Około 50% bezrobotnych w powiecie pozostaje bez pracy dłużej niż 12 miesięcy, z czego 32,5% powyżej 2 lat. Ta ostatnia kategoria bezrobotnych stanowi szczególną grupę, zagrożoną wykluczeniem społecznym.

- długotrwale bezrobotni, tj. pozostający poza obiegiem rynku pracy od 12 do 24 miesięcy stanowili 13,1% ogółu bezrobotnych, zatem zjawisko stanowi ważny problem polityki rynku pracy w powiecie. Udział kategorii demograficznych i społeczno-zawodowych przedstawiał się następująco:

  - wg wieku:
    18 – 24 lat - 23,3%;
    25 – 34 - 24,4%;
    35 – 44 - 21,7%;
    45 – 54 - 24,8%;
    55 – 59 - 5,4%;
    60 – 64 - 0,4%.

  - wg stażu pracy:
    do 1 roku - 11,1%;
    1 – 5 - 24,7%;
    5 – 10 - 15,9%;
    10 – 20 - 15,5%;
    20 – 30 - 10,3%;
    30 lat i więcej - 0,8%;
    bez stażu - 21,7%.

- bezrobotni pozostający w ewidencji ponad 24 miesiące stanowili 32,5%, zaś udział kategorii demograficznych i społeczno-zawodowych przedstawiał się następująco:

  - wg wieku:
    18 – 24 lat - 9,9%;
    25 – 34 - 21,0%;
    35 – 44 - 25,4%;
    45 – 54 - 35,8%;
    55 – 59 - 6,8%;
    60 – 64 - 1,1%.

- <u>wg stażu pracy:</u>

do 1 roku	- 13,2%;	10 – 20	- 19,7%;
1 – 5	- 22,2%;	20 – 30	- 7,7%;
5 – 10	- 16,1%;	30 lat i więcej	- 0,2%;
		bez stażu	- 20,9%.

Reasumując można stwierdzić, że długotrwale bezrobotni to przede wszystkim osoby legitymujące się niskim poziomem wykształcenia oraz krótkim lub całkowitym brakiem stażu pracy.

Wykres pokazuje populację długotrwale bezrobotnych na tle innych grup, według czasu pozostawania bez pracy.

Wykres. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w roku 2005

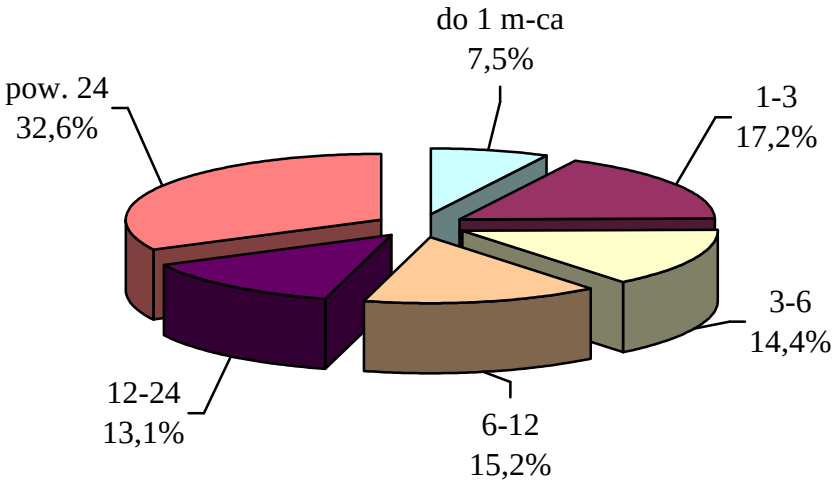

Źródło: Dane PUP Olecko

Struktura bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu oleckiego

Kategorie bezrobotnych	gm. Olecko			
	2002	**2003**	**2004**	**2005**
OGÓŁEM, w tym:	2 576	2 521	2 300	2 180
- poprzednio pracujący	2 158	2 056	1 878	1 774
- dotychczas niepracujący	448	465	422	406
- bez prawa do zasiłku	1 987	1 998	1 867	1 738
- z prawem do zasiłku	589	523	433	442
- niepełnosprawni	28	30	29	26
- kobiety	1 336	1 315	1 244	1 181
Wg wykształcenia				
- wyższe	79	57	75	69
- policealne i śr. zawodowe	588	593	567	560
- średnie ogólnokształacące	193	205	191	199
- zasadnicze zawodowe	801	763	624	594
- gimnazjalne i poniżej	915	903	843	758
Wg wieku				
- 18-24	649	596	525	495
- 25-34	632	586	530	530
- 35-44	603	604	511	428
- 45-54	608	634	625	602
- 55-59	71	89	94	107
- 60-64	13	12	15	18
Wg czasu pozostawania bez pracy				
- do 1 m-ca	184	153	184	154
- 1-3	329	357	367	392
- 3-6	346	307	311	346
- 6-12	406	407	313	351
- 12-24	449	436	335	270
- pow. 24	862	861	790	667

Kategorie bezrobotnych	gm. Kowale Oleckie			
	2002	**2003**	**2004**	**2005**
OGÓŁEM, w tym:	873	836	797	771
- poprzednio pracujący	672	645	606	567
- dotychczas niepracujący	201	191	191	204
- bez prawa do zasiłku	699	692	670	638
- z prawem do zasiłku	174	144	127	133
- niepełnosprawni	5	9	13	11
- kobiety	405	410	392	392
Wg wykształcenia				
- wyższe	6	9	7	12
- policealne i śr. zawodowe	106	108	110	132
- średnie ogólnokształacące	30	28	27	32
- zasadnicze zawodowe	290	269	258	229
- gimnazjalne i poniżej	441	422	395	366
Wg wieku				
- 18-24	250	216	200	203
- 25-34	219	209	201	212
- 35-44	217	214	204	177
- 45-54	156	164	156	150
- 55-59	24	27	32	25
- 60-64	7	6	4	4
Wg czasu pozostawania bez pracy				
- do 1 m-ca	80	42	63	62
- 1-3	119	103	123	118
- 3-6	89	84	81	87
- 6-12	112	118	99	104
- 12-24	150	164	105	109
- pow. 24	323	325	326	291

Kategorie bezrobotnych	gm. Świętajno			
	2002	**2003**	**2004**	**2005**
OGÓŁEM, w tym:	501	548	532	535
- poprzednio pracujący	412	437	424	425
- dotychczas niepracujący	89	111	108	110
- bez prawa do zasiłku	396	433	448	452
- z prawem do zasiłku	105	115	84	83
- niepełnosprawni	1	5	8	8
- kobiety	240	261	259	256
Wg wykształcenia				
- wyższe	10	7	6	9
- policealne i śr. zawodowe	72	72	91	91
- średnie ogólnokształacące	18	24	24	23
- zasadnicze zawodowe	174	196	159	166
- gimnazjalne i poniżej	227	249	252	246
Wg wieku				
- 18-24	98	121	113	116
- 25-34	131	139	124	121
- 35-44	151	164	147	138
- 45-54	109	112	128	134
- 55-59	11	11	17	24
- 60-64	1	1	3	2
Wg czasu pozostawania bez pracy				
- do 1 m-ca	43	29	35	36
- 1-3	76	94	85	97
- 3-6	64	55	46	68
- 6-12	62	101	82	82
- 12-24	78	98	97	78
- pow. 24	178	171	187	174

Kategorie bezrobotnych	gm. Wieliczki			
	2002	**2003**	**2004**	**2005**
OGÓŁEM, w tym:	421	373	354	346
- poprzednio pracujący	348	299	279	263
- dotychczas niepracujący	73	74	75	83
- bez prawa do zasiłku	333	309	294	295
- z prawem do zasiłku	88	64	60	51
- niepełnosprawni	2	6	5	6
- kobiety	203	196	184	182
Wg wykształcenia				
- wyższe	11	9	9	6
- policealne i śr. zawodowe	52	53	55	65
- średnie ogólnokształacące	28	20	17	24
- zasadnicze zawodowe	157	133	113	102
- gimnazjalne i poniżej	173	158	160	149
Wg wieku				
- 18-24	126	104	95	108
- 25-34	111	92	76	72
- 35-44	105	89	72	65
- 45-54	73	79	98	88
- 55-59	6	9	13	13
- 60-64	0	0	0	0
Wg czasu pozostawania bez pracy				
- do 1 m-ca	47	20	22	36
- 1-3	49	58	49	54
- 3-6	69	50	45	49
- 6-12	66	58	50	46
- 12-24	68	68	65	46
- pow. 24	122	119	123	115

Bezrobotni i oferty pracy według grup zawodów i specjalności

Podaż pracy, mierzona liczbą pozyskanych przez urzędy pracy ofert pracy w powiecie oleckim, uwarunkowana jest ogólnie niekorzystną koniunkturą rynku pracy.

Ocenia się, iż w zasobach urzędów pracy znajduje się około 50% ogółu ofert funkcjonujących na regionalnym rynku.

Tabela. Oferty pracy w powiecie oleckim

stan za okres I-XII

Rok	Ogółem oferty	W tym: subsydiowane z FP
1	2	3
2002	1 174	431
2003	1 152	505
2004	1 350	681
2005	1 022	687
Spadek / wzrost do 2002	- 152	256
Spadek / wzrost w %	- 12,9%	59,4%

Źródło: Dane PUP Olecko

Wykres. Oferty pracy w powiecie oleckim w latach 2002-2005

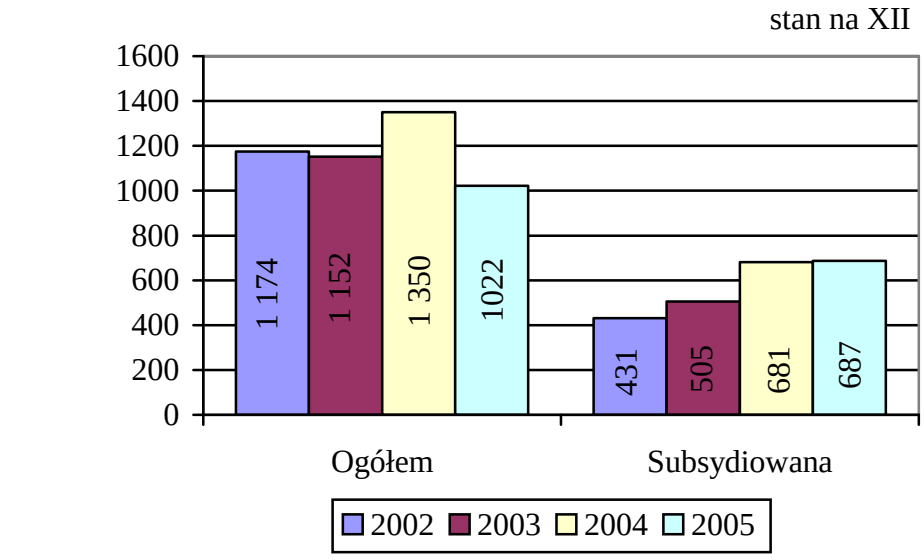

Źródło: Dane PUP Olecko

Pracodawcy najczęściej poszukiwali:
- pracowników obsługi biurowej – 249 ofert,
- robotników gospodarczy – 90 ofert,
- robotników budowlanych – 77 ofert,

- pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych – 74 oferty,
- sprzedawców – 72 oferty,
- ceramików wyrobów ceramiki budowlanej – 36 ofert,
- pozostałych robotników przygotowujących drewno – 31 ofert,
- pracowników administracyjnych – 28 ofert.

Zgłoszone w 2005 roku oferty pracy poddane zostały analizie, pozwalającej na agregację danych poprzez określenie liczby ofert zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy oraz liczby bezrobotnych według 10 podstawowych grup zawodowych. Dla celów prognostycznych istotne jest wskazanie grup zawodowych stanowiących główne źródło napływu do bezrobocia.

Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż analizowane były jedynie oferty pracy zgłaszane do powiatowych urzędów pracy. Informacje o ofertach pracy według grup zawodowych w porównaniu z liczbą bezrobotnych przedstawia tabela:

Tabela. Bezrobotni i oferty pracy według grup zawodów i specjalności w powiecie oleckim, stan na 31.12.2005r.

Lp.	Nazwa grupy zawodowej	Bezrobotni		Ilość zgłoszonych ofert pracy w roku
		Liczba	Procent	
I.	Wyżsi urzędnicy i kierownicy	4	0,1	1
II.	Specjaliści	103	2,7	32
III.	Technicy i inny średni personel	574	15,0	79
IV.	Pracownicy biurowi	121	3,2	278
V.	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	501	13,1	118
VI.	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	329	8,6	13
VII.	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	1 071	27,9	141
VIII.	Operatorzy i monterzy maszyn oraz urządzeń	184	4,8	105
IX.	Pracownicy przy pracach prostych	342	8,9	255
X.	Bez zawodu	603	15,7	-
OGÓŁEM		**3 832**	**100,0**	**1 022**

Źródło: Dane PUP Olecko

W strukturze bezrobotnych największy odsetek stanowią osoby z grupy zawodowej: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 27,9%. W dalszej kolejności znalazły się następujące kategorie:
- osoby bez zawodu, w tym absolwenci liceów ogólnokształcących – 15,7%,
- technicy i inny średni personel – 15,0%,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 13,1%,
- pracownicy przy pracach prostych – 8,9%,
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 8,6%.

Najmniejszy odsetek w strukturze bezrobotnych odnotowano wśród:
- wyższych urzędników i kierowników – 0,1%,
- specjalistów – 2,7%,
- pracowników biurowych – 3,2%,
- operatorów i monterów maszyn oraz urządzeń – 4,8%.

Z analizy materiału statystycznego wynika, iż w roku 2005, w stosunku do roku 2002, nastąpił spadek bezrobocia o 539 osób – 12,3% oraz o 152 oferty pracy – 12,9%.

Analiza zarejestrowanych ofert pracy pozwala stwierdzić, iż od kilku lat najwięcej ofert pracy dotyczy zawsze pięciu podstawowych grup zawodów:

- pracowników biurowych – 278
- pracowników przy pracach prostych – 255
- robotników przemysłowych i rzemieślników – 141
- pracowników usług osobistych i sprzedawców – 118
- operatorów i monterów maszyn oraz urządzeń – 105

Programy aktywizacyjne

W związku z wysokim poziomem bezrobocia programy aktywizacyjne odgrywają niebagatelną rolę w pozyskiwaniu miejsc pracy. Każda forma wsparcia finansowego kierowana zarówno do pracodawców jak i bezrobotnych przynosi efekty w postaci trwałego lub czasowego zatrudnienia. Na terenie powiatu realizowane są następujące formy wsparcia:
- organizacja prac interwencyjnych,
- organizacja robót publicznych,
- udzielanie bezrobotnym pożyczek i dotacji na podjęcie własnej działalności gospodarczej,
- udzielanie pracodawcom pożyczek oraz refundacji kosztów doposażenia stanowisk pracy,
- szkolenia bezrobotnych,
- organizacja staży absolwenckich,

- organizacja programów specjalnych.

W roku 2005 przygotowanie programów aktywizacyjnych uległo znacznym modyfikacjom ze względu na zmianę stanu prawnego w tym również wprowadzenie możliwości korzystania ze środków funduszy strukturalnych UE (EFS).

Najważniejsze realizowane programy specjalne w badanym okresie to:
1. program „Już Pracuję" – 30 osób, realizowany w roku 2003 wspólnie z powiatem ełckim,
2. program „Medyk" – 150 osób, realizowany w latach 2003 – 2004,
3. programy: „Przedsiębiorcze Ego", „Bezpieczna Szkoła Ego", „Droga do Ego" – 42 osoby, realizowane w 2004 roku wspólnie z powiatami ełckim i gołdapskim.

Tabela. Programy aktywizacyjne w latach 2002 – 2005

stan na 31.XII.

Rok	Ogółem bezrobotni	Liczba aktywizowanych	Udział %	Wysokość środków finansowych
2002	4 371	431	9,9%	1 442 147
2003	4 278	505	11,8%	2 775 467
2004	3 983	681	17,1%	2 940 329
2005	3 832	1 142	29,8%	3 661 783
Wzrost/spadek do 2002	- 539	711	7,2	2 219 636
Wzrost/spadek w %	- 12,3	165,0	×	153,9

Źródło: Dane PUP w Olecku

Wyraźny wzrost liczby osób aktywizowanych w roku 2005 wynika między innymi z uruchomienia projektów Europejskiego Funduszu Społecznego.

PODSUMOWANIE

Problem bezrobocia w powiecie oleckim jest jednym z najistotniejszych.

1. *Od kilku lat notujemy niewielki lecz systematyczny spadek poziomu bezrobocia. Zachowują się tendencje wzrostu poziomu w okresie zimowym oraz spadku w okresie letnim. Oczywistą przyczyną jest sezonowość zatrudnienia.*
2. *Nadal wysoki jest udział w grupie bezrobotnych kobiet (52,5%) oraz młodzieży (24,1%).*
3. *Niepokojąco wysoki jest udział osób długotrwale bezrobotnych. Pozostający bez pracy powyżej 12 m-cy stanowią 13,1%, a powyżej 24 m-cy – 32,6%.*
4. *Niestety maleje wskaźnik osób posiadających prawo do świadczeń. Jedną z przyczyn jest wydłużenie okresu pracy od którego zależy prawo do zasiłku z 6 m-cy do 12 m-cy. Kolejną przyczyną jest zaostrzenie kryteriów dotowania tworzenia miejsc pracy ze środków Funduszu Pracy oraz funduszy strukturalnych.*
5. *W strukturze utrzymuje się stan najwyższego bezrobocia wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym 41,4% i zasadniczym zawodowym 28,5%.*

WNIOSKI

Biorąc pod uwagę uwarunkowania społeczno-gospodarcze powiatu, jego położenie i pozycję w regionie oraz kierunki działań państwa w tym zakresie zostały sformułowane niniejsze wnioski.

1. *Należy kontynuować działania w zakresie poprawy infrastruktury technicznej. Poprawa stanu komunikacyjnego, uzbrojenie terenów, itp. są czynnikiem rozwoju przedsiębiorstw, a tym samym wzrostu zatrudnienia.*
2. *Przyjęcie rozwoju turystyki jako priorytetu rozwoju powiatu m.in. wytycza kierunek kształcenia w formach szkolnych i pozaszkolnych (kursach). Tworzenie nowych miejsc pracy w tym zakresie może być jednak odczuwalne dopiero w dłuższej perspektywie czasowej.*
3. *Mimo iż nie jest to proces całkowicie akceptowalny społecznie, należy kontynuować działania aktywizujące bezrobotnych, kierując je do określonych grup ryzyka (młodzieży, kobiet, długotrwale bezrobotnych itp.) Wynika to z procedur pozyskiwania środków finansowych na programy aktywizacyjne.*
4. *Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 m-cy jest na terenie naszego powiatu bardzo wysoka. Istnieje więc konieczność dostosowania się do obecnego stanu prawnego i uruchomienia robót publicznych w rozumieniu przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym.*

5. *W celu wsparcia przedsiębiorczości należy kontynuować proces wsparcia przedsiębiorców poprzez doskonalenie systemu doradztwa prowadzonego przez Fundację Rozwoju Ziemi Oleckiej.*
6. *Należy także wspomóc organizacyjnie najaktywniejsze organizacje pozarządowe, szczególnie w przygotowywaniu projektów z zakresu działań Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich.*
7. *Uznając zdobywanie i podwyższanie kwalifikacji i umiejętności zawodowych jako podstawy zatrudnienia, konieczne jest kontynuowanie i podejmowanie nowych przedsięwzięć z zakresu wsparcia kształcenia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach (systemy stypendialne, programy zatrudnienia rodziców i inne).*